

Pomen drugega zasedanja Okrožne skupščine za Goriško

V nedeljo 17. t. m. je v Gorici zasedala Okrožna skupščina za Goriško. Vzdušje, v katerem se je vršila in število prisotnih odposlancev nam jasno pričata, da se naše ljudske množice zavedajo, kaj pomeni zanje ljudska oblast in da so si odposlanci popolnoma svesti važnosti, odgovornosti in veličine naloge, ki so jo ob volitvah prevzeli.

Kljub temu, da je ZVU s svojim odlokom št. 11 že 15. avgusta in v septembru preteklega leta dokončno odvzela vsako javno, pravno in izvršno oblast našim NOO-jem, je bilo po šestih mesecih zasedanje skupščine vse prej kot formalnost, ki naj ugodi predpisom in ki naj da videz, da naša oblast še obstoja. Bilo je to pristno delavno zasedanje, na katerem se je polagal račun o izvršenem delu in kjer so se skupno kovali načrti za prihodnje mesece; delavna vsebina te važne seje pa je bila prežeta z duhom borbenosti, ki ga narekujejo okolnosti, s katerimi se bje ljudstvo, z duhom resničnega tovarništva, katerega je izražal že sam sestav odposlancev, ki so bili izbrani iz vseh družbenih plasti, kar je odraz globoke demokratičnosti organov ljudske oblasti, z duhom bratstva med enakopravno zastopanim slovenskim in italijanskim delom prebivalstva Goriškega okrožja. Vse to dokazuje, da se zavest dragocenosti, ki jo predstavlja ljudska oblast, pri vseh demokratično mislečih ljudeh poglablja in da istočasno utrjuje enotnost in strnjenoost vseh naših sil v naporu za priboritev priznanja naše volje — naše oblasti.

Iz poročila, ki ga je predsedstvo podalo svojim volilcem, je bilo razvidno, da je bilo opravljenega mnogo dela.

Ne samo, da je bilo to delo opravljeno brez vsake bodisi materialne bodisi moralne pomoči s strani ZVU, temveč so se morali naši NOO-ji pri izvrševanju tega dela boriti proti tistim oviram, ki so posledica že samega odloka št. 11, poleg tega pa še proti vsem tistim namernim in načrtnim zaprekam, ki jih postavljajo vsi združeni protiljudski elementi in katere so po veliki večini za lase privlečene iz nalašč napačno tolmačenih, zverženih in popačenih obstoječih zakonov. Vzoren primer takega postopanja so aretacije partizanov radi tega, ker nosijo vojaške srajce, katere so ohranili iz časa borbe. Z gospodarskim mrtvilo, z javno priznana črna borzo itd. se tira pošteno ljudi, ki so žrtvovali vse v borbi proti fašizmu, v brezposelnosti in bedo, ki jim ne dovoljuje niti, da bi si preskrbeli civilno obleko. Zato jih zapirajo. To je le eden izmed nešteti primerov, kako se trudijo in kako znajo ovirati naše delo.

Kljub vsemu temu so od zadnjega zasedanja Okrožne skupščine NOO-ji razdelili najrevnejšim mnogo blaga in denarne podpore, kar so v največji meri zbrali s prostovoljnimi prispevki. Preko zadrug pomagajo reševati najbolj pereče probleme gospodarstva, s prosvetnim delom se trudijo, da bi navzlic vsem sedanjim oviram čim plodneje izkoristili čas do popolne osvoboditve.

Ko je delovno ljudstvo Rusije leta 1917 pod vodstvom slavne boljševiške partije strmoglavilo vladu kapitalistov in veleposestnikov in si v ognju revolucije ustvarilo svojo ljudsko oblast, tedaj so kričali sovražniki velike socialistične revolucije, da bo sovjetska oblast v Rusiji, ki jo vodijo delavci in kmetje, propadla.

Združeni mednarodni imperializem je proti mladi Sovjetski republiki — delavcev in kmetov — organiziral upore, pošiljal orožje in ogromne svote denarja; ter se posluževal carskih vojaških strokovnjakov, da strmoglavijo prvo delavsko-kmečko delavsko vladu in ljudsko oblast. Pogoji boja proti Rdeči gvardiji in sovjetski oblasti so narekovali imperialistom, da združijo svojo vojaško intervencijo z notranjimi sovražnimi silami, in tako je prišlo leta 1918 do te združitve. Tiste dni je gov. Lenin dejal: «...sedaj potrebujemo armado, ki mora šteti 3 milijone ljudi; lahko jo imamo in jo bomo imeli». 20. januarja 1918 je bil objavljen dekret sveta ljudskih komisarjev o ustanovitvi delavsko-kmečke rdeče armade.

Imperialisti Anglije, Francije, Japonske in Amerike so začeli z vojaško intervencijo brez vojne napovedi. Tajno — kot fašisti — so se takrat na tatinski način prikradli »civilizirani razbojnikje« ter izkrcali svoje čete na ozemlju Rusije.

Angleži in Francozi so izkrcali svoje tolpe na severu Rusije, zavzeli Arhangelsk in Murmansk.

Vse to nam daje slutiti, do kakšne mere bi se razvila delavnost, iznajdljivost in iniciativnost organov ljudske oblasti v razmerah neoviranega dela in s podporo države. Tovarne ne bi ležale mrtve, brezposelnost bi izgubila in marsikateri pogorelec bi imel streho nad glavo. Da ne govorimo o čistki fašistov in vojnih zločincev, ki se svobodno sprehajajo po naših mestih in z judeževim denarjem iz inozemstva v žepu posedajo po kavarnah, o preganjanju črne borze, ki sedaj cvete v javnih izložbenih oknih, medtem ko ljudstvo strada in o zapiranju antifašističnih borcev.

Naravno je, da je oblast v rokah ljudstva edina sposobna pravično in pravilno rešiti vsa vprašanja, ki se dnevno vrstijo. Oblast, katere sloni na ogromni večini ljudstva, ne more biti pristranska in izvajana v škodo ogromne večine. Za svoje delo pa potrebuje naša oblast vse svoje organe: ljudska sodišča, narodno zaščito itd. Tako pojmujejo mi resnično demokracijo. Nedeljska skupščina pa dokazuje, da tako pojmovanje poganja vedno širše in globlje korenine med ljudmi v Goriškem okrožju, da so ti svobodoljubni in pošteni ljudje bolj kot kdajkoli navezani na svojo oblast in da nikakor niso pripravljeni popustiti v borbi zanjo. Dokler bodo ljudske množice ohranile zavest, da je od obrambe te oblasti odvisno, v koliko bo prišla do izraza njihova suverena volja, da sami odločajo o sebi, tako dolgo je ni sile, ki bi mogla preprečiti zmago te volje. Pred odločno voljo ljudstva je moralo kloniti vsako nasilje manjšine nad večino in propasti vsak poizkus vsiljevanja oblasti od zunaj. Tudi to pot bo propadlo.

J.

Živela 28. obletnica Rdeče armade!

podprli belogardiste in strmoglavili sovjetsko oblast ter ustanovili belogardijsko »vlado severne Rusije«. Japonci so izkrcali čete v Vladivostoku, zavzeli primorje, razgnali sovjete in uvedli svoj buržuazni red. Na severnem Kavkazu so generali Kornilov, Alexejev in Denikin s pomočjo Angležev in Francozov organizirali belogardijsko »dobrovoljsko« armado in upor kozaških vrhnih plasti ter začeli pohod proti sovjetom. Na Donu sta general Krasnov in Mamontov, ki sta bila podprta od nemških imperialistov, organizirala upor donskih kozakov, zavzela donsko oblast in začela pohod proti sovjetom in mladi Rdeči armadi. Na srednji Volgi in v Sibiriji so anglo-francoski imperialisti organizirali upor češkoslovaškega korpusa, ki je dajal pobudo za upor Kulakom na Volgi in v Sibiriji. Nemški imperialisti pa so na podlagi »sporazuma« z Ukrajinsko rado odtrgali Ukrajino in imeli svoje čete v deželi, ki so oropale in zapirale ljudstvo. Odtrgali so od sovjetske Rusije pokrajine za Kavkazom, gospodarili v Tiflisu in Baku. Razen tega so podpirali na Donu se nahajajočega uporniškega generala Krasnova.

V takem obupnem položaju se je nahajala mlada Sovjetska republika. Sovjetska vlada je proglasila, da je »socialistična domovina v nevarnosti«. Veliki Lenin je izdal geslo »vse za fronto« in stotisoči delavcev in kmetov so kot prostovoljci stopili v Rdečo armado ter šli v boj. Začela se je bitka na življenje in smrt proti vojaškemu napadu inozemske intervencije, proti uporom izkoriščevalskih razredov, ki jih je strmoglavila revolucija. Na 8. kongresu komunistične partije boljševikov je gov. Stalin dejal: »Ali ustanovimo resnično delavsko-kmečko, strogo disciplinirano armado, da ohranimo republiko, ali pa propademo«. Besede gov. Stalina so se uresničile. Iz rdeče garde je zrastle prvo jedro Rdeče armade. Mlada delavsko-kmečka republika in njene pridobitve so bile ogrožene. Milijoni delavcev, kmetov, vojakov, marnarjev in siromašnih brezdomcev so sledili klicu Lenina in Stalina, zgrabili so za orožje, da z orožjem v rokah goli, bosí in lačni branijo ljudsko oblast in

vse pridobitve velike oktoberske socialistične revolucije.

Borba mlade Rdeče armade je bila krvava in težka. Leto 1918 je bilo leto težkih preizkušenj za mlado sovjetsko republiko, za herojsko armado delavcev, kmetov in bajtarjev. Ljubezen do svobode, do domovine in ljudske oblasti je premagala vse ovire. Slavna Rdeča armada pa je pod genialnim vodstvom Lenina in njegovega zvestega učenca gov. Stalina zrastle in v treh letih hudih borb razbila milijonske vojske imperialističnih intervencionistov ter carske izdajalske generalne tolpe.

Rdeča armada - armada vseh zatiranih narodov sveta

Rdeča armada se je skovala v ognju revolucije in kontrarevolucije. Utrdila se je v boju za ljudsko oblast, v obsevu z imperialističnimi intervencionisti in carističnimi tolpmi. Mlada delavsko-kmečka Rdeča armada je rastla in živela z ljudstvom, gradila novi socialistični red — red pravice in enakopravnosti; v delu se je usposobila za obrambo svoje cvetoče in resnične socialistične domovine.

Danes, ko slavi vse napredno človeštvo 28 obletnico ustanovitve nepremagljive in slavne Rdeče armade, — ki je prav zaprav otrok velike oktoberske revolucije — se zavedamo, da je ona in zopet samo ona tista sila, ki je s svojo junaško vstrajnostjo osvobodila svet in celo človeštvo pred barbarškim fašističnim suženjstvom. Človeštvo danes v miru popolnoma upravičeno vidi v Rdeči armadi armado vseh zatiranih narodov, armado upanja in sreče. Da ni bilo Rdeče armade, ne bi bilo niti naše svobode, niti Federativne ljudske republike Jugoslavije. Rdeča armada, ki je armada delavcev in kmetov, je v drugi svetovni vojni dokazala vsemu svetu s svojim junaštvom tudi svojo silo.

Ko so junija meseca 1941 Hitlerjeve tolpe zahrbtno napadle Sovjetsko zvezo, je ta dan v zgodovini Evrope pa tudi sveta ostal brez dvoma kot eden izmed najpomembnejših dni. Vsa Evropa, vsi narodi so že bili zasuznjeni. Sovjetska zveza je bila edina dežela svobode, dežela resnične ljudske demokracije in kot taka

tudi najmočnejši branik svobode malih narodov ter edina sila, ki je zabranjevala pot nacizmu, da si ni osvojil sveta.

3. julija 1941 je v svojem govoru gov. Stalin med drugim dejal: »Vojne proti fašistični Nemčiji ne moremo smatrati za navadno vojno. To ni samo vojna med dvema vojskama. To je istočasno velika vojna vsega sovjetskega ljudstva proti nemškimi fašističnim četam. Namen te domovinske vojne vsega ljudstva proti fašističnim zatiralcem ni samo odgnati nevarnost, ki grozi naši deželi, temveč je tudi pomagati vsem narodom Evrope, ki ječijo pod jarmom nemškega fašizma«. Moške besede velikega voditelja in organizatorja protifašističnega bloka generalisima Stalina so se uresničile. Nad Berlinom danes ponosno vihra sovjetska zastava, zastava v bojih prekaljene Rdeče armade. Vihra zastava bratstva in svobode zatiranih narodov. Fašistične vojske so poražene in Rdeča armada ima zdaj več tankov, več topov in vsega, kar je potrebno za obrambo svobode, demokracije, ljudske oblasti in velike Zveze socialističnih sovjetskih republik.

Končni obračun Rdeče armade

V štiriletni domovinski vojni je Rdeča armada pobila in zajela okoli 12 milijonov nemških vojakov in oficirjev. Zaplenila ali uničila 120 tisoč tankov, 100 tisoč letal, 140 tisoč topov ter nepregledne množine ostalega vojnega materiala.

Vojna je končana. Zmago je odnesla prva delavsko-kmečka Rdeča armada. Zato delovno ljudstvo vsega sveta, z njim vsi zatirani narodi, ki še ne uživajo svoje narodne svobode, cenijo in ljubijo svojo Rdečo armado. Rdeča armada je tudi veliko upanje in obenem svarilo vsem vojnim avanturistom ter imperialistom. Slavna zgodovinska zmaga Rdeče armade in pot njenega razvoja sta pokazali smer, po kateri morajo iti vsi zasuznjeni narodi, da bi zmagali in ustvarili srečnejše pogoje življenja in boljše bodočnost ter trajen mir med narodi. Zato ji od srca čestitamo, ob njeni 28 letnici ustanovitve in obstoja.

L.

II. zasedanje Okrožne ljudske skupščine za Goriško

V nedeljo, 17. februarja, se je vršilo v Gorici II. zasedanje okrožne ljudske skupščine. Bilo je prisotnih preko 300 slovenskih in italijanskih ljudskih odposlancev iz vsega okrožja.

Predsednik Okrožnega izvršnega odbora, gov. Jože Štrukelj, je pozdravil vse prisotne odposlance ter zastopnika PNOO-ja za Slovensko Primorje in Trst, dr. Borisa Puc-a, in gosta inž. Aljančiča Petra, tajnika Poverjenišтва za vzhodno Primorsko.

Polna udeležba odposlancev je pričala o njihovem zanimanju za usodo krajev, ki jih zastopajo; je izpričala njihovo zanimanje za delo, ki ga vrši Izvršni odbor, katerega so sami izvolili na zadnji skupščini meseca maja p. l.

Glavna točka dnevnega reda je

bilo poročilo predsedstva okrožnega NOO za Goriško, ki ga je podal tajnik, gov. Bogomil Vižintin.

Temeljna sprememba razmerja do ljudske oblasti med prvim in drugim zasedanjem

31. maja p. l. se je vršilo prvo zasedanje Okrožne narodno osvobodilne skupščine, prvo po osvoboditvi Julijske krajine od strani JA. Jugoslovanska armada je že po 8. septembru 1943. preko IX. korpusa in še preje po partijskih edinicah imela pod svojo zasedbo in učinkovitim nadzorstvom večji del ozemlja goriškega področja izvzemši glavno

prometna središča. Jugoslovanska armada, ki je dokončno osvobodila ves teritorij, je spoštovala pravni red, ki ga je našla ter v skladu z načeli demokracije in samoodločbe izročila vso civilno oblast ljudstvu našega okrožja. Po osvoboditvi je bila ljudska oblast razširjena še na ostala središča, ki so bila prej pod kontrolo okupatorjev. Ljudska oblast, ki je bila sestavljena iz krajevnih in okrožnega odbora, je bila dokončna. Imela je vse pripadajoče odseke, svojo Narodno zaščito in ljudska sodišča.

Na prvem zasedanju po osvoboditvi je narodno osvobodilna skupščina sprejela veliko sklepov in velik načrt za bodoče delo na polju obnove gospodarstva, porušenih hiš in gospodarskih poslo-

pij, zboljšanja socialnega stanja trpečega in oropanega ljudstva ter dviga kulture in prosvete t. j. šolstva, kulturnih društev, zdravstva in drugih najrazličnejših ustanov, ki so bile uničene tekom 25 letnega vladanja italijanskega fašizma. Ta načrt, ki so ga takrat predlagali izvoljeni ljudski odposlanci in delegati in ki ga je narodno osvobodilna skupščina enoglasno sprejela, se ni mogel v celoti izvesti zaradi novih politično-vojaških razmer, ki so nastale med tem časom po uvedbi demarkacijske črte; ta je prerezala goriško okrožje na dva dela. Nekateri deli goriškega okrožja so prišli pod jugoslovansko vojaško upravo, ostali del z mestom Gorico pa pod anglo-ameriško vojaško upravo. Z ukazom z dne 11. junija 1945 feldmaršala Alexandra so prišli v veljavo v coni A, v smislu pogojev premirja s kraljevino Italijo, italijanski zakoni z dne 8. septembra 1943. Nekaj dni po prevzemu goriškega okrožja s strani zaveznikov sta bila Okrožni in Mestni NOO poklicana h guvernerju, ki jima je dal prečitati ukaz št. 1 Zavezniške vojaške uprave in jima s tem dal na znanje, da prevzema odselek ZVU vso oblast v okrožju in mestu. Guverner se je okrožnemu in mestnemu NOO zahvalil za dosedanje lepo izvršeno delo in izrazil priznanje, da je mogla ljudska oblast v tako hudem in zamotanem času izvršiti toliko koristnega dela, »zlasti če uvažujemo — je dejal guverner Simson — medo, ki bi bila lahko nastala po pregonu okupatorja«. Izjave g. polkovnika Simsona dokazujejo, da je ljudska uprava pravilno poslovala.

Med tem časom so sistematično odpravili Narodno zaščito, ljudska sodišča, odslovljeni so bili vsi delegati, nameščeni od okrožnega NOO po raznih gospodarskih, kulturnih in drugih ustanovah v mestu Gorici. Njihova mesta so zavzemali prejšnji nameščenci, ki so sodelovali z okupatorjem. Nato je sledil odlok št. 11, ki nikakor ne more biti sprejemljiv za naše voljene organe ljudske oblasti. Začelo se je sistematično preganjanje Narodno osvobodilnih odborov in naših gospodarskih ustanov z izgovorom, da ni prostorov, z zaplenbo inventarjev itd. Za naše institucije, tako političnega kakor gospodarsko - prosvetnega značaja, ni bilo prostorov in se je z njimi postopalo kakor s sovražniki, ne da bi se kakorkoli upoštevalo dejstvo, da se je tu biva-joče ljudstvo borilo na strani zaveznikov in se samo osvobodilo.

V okviru okrožnega NOO, ki od tedaj ni vršil več oblastvene funkcije, so se osnovala 4 komisije in sicer: upravno-politična, gospodarsko - politična, prosvetna in socialno - zdravstvena komisija.

Zaradi delitve ozemlja goriškega okrožja z demarkacijsko črto je odpadlo gotovo število članov Okrožnega odbora, ker so bili iz cone B, na njihova mesta so bili kooptirani novi, izključno iz cone A.

Vsi narodno osvobodilni odbori se borijo z velikimi gospodarskimi in drugimi težkočami. Dasi ravno ne vršijo oblastvenih poslov, vendar je njihovo delovanje v neprecenljivo korist prebivalstva.

Delo upravno - politične komisije

V prvi vrsti je komisija dajala navodila, kako naj se postopa pri reševanju številnih vprašanj, ki se vsak dan sproti pojavljajo v naši ljudski skupnosti, ne da bi NOO prišel v nasprotje z ukrepi, ki jih izdaja ZVU. V ta namen so se organizirali kratki upravni tečajji, na katerih strokovno izvežbane moči temeljito in podrobno s tečajniki obravnavajo upravna vprašanja. Taki tečajji se prirejajo v vseh okrajih. Med drugim so se organizirali

posebni tečajji za urejevanje krajevnih anagrafov. Tečajev je bilo 9 z zadovoljivim uspehom. Pred časom se je v Gorici ustanovila komisija za izvedbo popisovanja prebivalstva v goriškem okrožju. Delo je bilo izvršeno tekom enega meseca in popis je bil predložen Zavodu za proučevanje Julijske krajine.

Ropi in tatvine, ki se tako širijo, so nas prisilili, da smo stopili pred ZVU s predlogom o organizaciji poljske varnostne službe v vseh okrajih in krajih. ZVU nam je odgovorila, naj predlagamo sposobne osebe za to službo. Do sedaj je poljska služba čuvajev urejena le v Mirenskem okraju. Za druga okrajna področja so dogovori v teku.

Sodstvo

Z ukinitvijo naših ljudskih sodišč je prenehal z delom tudi sodni odsek in se formalno preimenoval v Komisijo za pravne zadeve. — Ob tem lahko še enkrat jasno povemo, da nismo nikoli prenehali protestirati proti ukinitvi naših ljudskih sodišč in proti delovanju tistih sodišč, ki so bila ustanovljena na temelju fašistične zakonodaje izpred 8. septembra 1943. Na temelju te zakonodaje so bili v zadnjem času aretirani trije Mirenci, ki so bili leta 1942 obsojeni, ker niso hoteli dati fašistični upravi svojih pridelkov; seveda, oni so se branili, da jih je na to pozival londonski radio.

Ze avgusta 1945 je ZVU imenovala več slovenskih sodnikov za okrožna in okrajna sodišča. Ker pa se je od njih zahtevalo, da bodo sicer smeli razpravljati v slovenskem jeziku, da pa morajo zapisnike in sodbe sestavljati v italijanščini, do danes še niso nastopili svojih mest. Med drugim je bila pred zavezniške postavljena zahteva, da morata biti izrečno preklicana čl. 122 in 137 kazenskega civilno pravnega reda, ki določata ekskluzivno italijanski jezik pred sodiščem. Ker ta preklie še ni izšel, zato tudi slovenski sodniki niso še nastopili svojih mest. Celotno staro reakcionarno Avstrijo se je upoštevala naša narodnost in s tem tudi naš jezik pred sodišči. Danes pa, ko je zmagala demokracija nad fašizmom, smo Slovenci v coni A še vedno zatirani in nimamo jezikovne enakopravnosti pred zavezniškimi sodišči. — V zadnjem času je izšel splošni odlok ZVU št. 30, ki preklicuje veliko fašističnih zakonskih določil, vendar smo med vsemi zaman iskali člena, ki bi nam dajal to enakopravnost. Ne razumemo, v čem tičijo vzroki, ali v pomanjkanju dobre volje, ali v pomanjkanju moči za izvedbo dobre volje.

Delo gospodarsko - politične komisije

Gospodarsko - politična komisija se na vseh poljih nahaja v največjih težavah. Gospodarske ustanove bi se razmahale, ko bi le ne obstojal na drugi strani stari birokratski ustroj, ki ima veliko kredita pri ZVU, a popolnoma nobenega kredita pri ljudstvu. Protežiranje pri ljudstvu diskreditiranih ustanov, kot so Consorzio agrario, Ispettorato per l'agricoltura, itd., kjer še vedno sede šovinistično razpoloženi in protiljudski elementi in kjer še vedno upoštevali le fašistično zakonodajo izpred 8. septembra 1943, vse to je vzrok, da ni mogoče rešiti gospodarskih problemov v coni A, niti da bi mogli priti do sodelovanja z ZVU.

Odsek za kmetijstvo je ob začetku svojega delovanja vložil vse sile, da bi čim več pomagal našemu prizadetemu kmetijstvu. V Bukovici se je ustanovila izdelovalnica modre galice. Dnevna kapaciteta je znašala okrog 6 kv. Izdelanih je bilo 141 kvintalov. Zaradi pomanjkanja čistega bakra so uporabljali bakreno rudo

iz cerkljanskega rudnika. Prof. Makuc je izvedel zanimive poizkuse, ki so se sijajno obnesli in so tako lahko pridobivali galico naravnost iz bakrene rude ter žveplene kisline. Zaradi demarkacijske črte se je morala opustiti tudi izdelava galice v Bukovici. Med drugim je kmetijski odsek porazdelil po okrajih 350 konj, precejšnje število prašičev, poljedelskega orodja, kot n. pr. kose in srpe.

Pripravljen je bil tudi načrt za porazdelitev goveje živine v pasivnih krajih, kakor tudi za ustanovitev splošne kmetijske šole, za obnovu mlekarske šole, za vzpostavitev drevesnic in trsnic za potrebe okrožja in to sporazumno s Kmetijskim uradom v Gorici. Tako tudi za vzpostavitev ambulanc za brezplačen pregled in zdravljenje spolno bolne živine.

Ko so pa zavezniški prevzeli izvršno oblast, smo morali opustiti vse načrte, ki so bili v teku. Naše delo se je od tedaj omejilo na povezavo okrajnih kmečkih referentov, potom katerih se razmotrivajo vsa pereča vprašanja. Ustanovila se je traktorska postaja za poljedelsko orodje v Mirenskem okraju. Bili so tudi praktični kmetijski tečajji.

Industrijski odsek pa je takoj po osvoboditvi zbral vse potrebne statistične podatke, na podlagi katerih bi mu bilo možno organizirati dobavo potrebnih surovin in drugega materiala za goriško okrožje. Bili so krasni načrti za nabavo surovin za predilnico v Podgori kakor tudi naročila za livarno SAFOG, za opekarno in lesno industrijo. Vse to pa je propadlo zaradi nastanka krivične demarkacijske črte.

Precej delaven je bil odsek za gradnje, ki je že začel z zasilonno obnovo v porušeni vseh. Vsega je bilo izvršenih 18 barak ter 141 zasilonih stanovanj v Komnu, 40 v Rihemberku ter nekoliko v mirenskem, tominskem, grgarskem in ajdovskem okraju. Obratovati so začele žage in druge industrijske naprave. Nato se je ustanovila zadruška vojnih oškodovancev, ki s svojim delom ogromno doprinaša od vojne oškodovanim ljudem, kakor je bilo razvidno iz obširnega poročila.

Odskar je ZVU z odlokom št. 11 prekinila izvršno poslovanje tudi gozdarskemu odseku, se ta bavi z organiziranjem zatiranja gozdnega preleca in pogozdovanjem; dosegel je velike uspehe zlasti na Krasu.

Zadružno delo

Takoj po osvoboditvi je julija meseca bil izvoljen na sestanku zadružnikov iniciativni zadružni odbor za Goriško, nakar so se ustanovili isti po vseh okrajih. Do sedaj so bile ustanovljene okrajne nabavno - prodajne zadruge v Bovecu s 3 podružnicami, v Biljah s 13 podružnicami, v Komnu s 13 podružnicami, v Kanalu s 3 podruž., v vzhodnih in zapadnih Brdih. V Gorici imamo tudi avto-zadruge. Skupno število zadružnikov je okrog 3000 z 1.300.000 lir plačanih deležev. Glavna ovira za hiter razvoj zadružništva je zlasti nerazumevanje s strani ZVU. Zadruga vojnih oškodovancev šteje okoli 2500 članov; pristopajo pa še vedno novi.

Snujejo se podružnice povsod, kjer se združi najmanj 50 članov. Na Goriškem je do sedaj, razen mesta Gorice in Kobarida, organizacija podružnic že izvedena. Vsega je v okrožju 25 podružnic, ki vse delujejo. ZVU je zadruge vojnih oškodovancev priznala in ji poverila na Goriškem pripravo načrtov in proračunov za 20 hiš v Rihembergu. Treba pa je naglasiti, da je velik nasprotnik zadruge in njenega delovanja ves obstoječi stari italijanski upravni aparat.

Zelo obširno in zanimivo je bilo poročilo o delovanju komi-

sije za socialne zadeve. Od začetka osvoboditve pa do konca januarja t. l. je bilo izdanih od komisije kot podpora za prvo pomoč skoraj 16 milijonov lir. Po dosedanjih izkušnjah se z izdajanjem podpor ne more pričakovati zboljšanja položaja. Edino z zaposlitvijo za delo zmernih moči in z ureditvijo plač, ki morajo odgovarjati potrebam in cenam, se bo življenjski standard naših družin zboljšal. Posebna pozornost se je posvetila vprašanju zaščite otrok. Povdarjalo se je o potrebi organiziranja šolskih vrtec za predšolske otroke, za srote pa so potrebna sirotišča. Potrebna je tudi zaščita šoloobveznih otrok, ker jih matere - delavke morajo puščati brez nadzorstva, kar je največkrat vzrok, da zaidejo v nemoralno življenje. Taki primeri so posebno pogosti v samem mestu. Edino slovensko sirotišče na Goriškem je fašistična Italija ukini-la l. 1930 in zaman se trudi komisija za socialne zadeve, da bi ga obnovila. Zdravstveni odsek pri komisiji je poskrbel za pravilno razmestitev zdravnikov po okrajih. Nalezljive bolezni se niso pojavile v večji meri kot normalno; za to se moramo predvsem zahvaliti naši vojski. ZVU je pred časom sklenila organizirati zdravnike v društvo. To priliko so hoteli izrabiti sovražni elementi za vzpostavitev zdravniške zbornice, v katere vodstvo bi slovenskim zdravnikom milostno dali od petih ali šestih mest samo eno. Ker so slovenski zdravniki zahtevali pariteto, se je ustanovitev »zbornice« razbila.

Zdravstveni odsek je organiziral razna zdravstvena predavanja po okrajih ter interveniral pri ZVU ob priliki pogrebov padlih borcev. V okoliških vaseh Gorice t. j. v Solkanu, Pevmi in Šempetru so osnovane ambulante z rednim enkratnim obiskom zdravnika, ki vrši nepremožnim pregledom brezplačno.

Posebno bogato pa je bilo poročilo o slovenskem šolstvu. Poročilo je ugotovilo stanje šolstva pred 12. junijem p. l. in po 12. juniju, ko je prišla med nas demarkacijska črta in je izvršno oblast prevzela ZVU. Kljub o-

gromnim težavam, ki jih srečujejo s strani oblastvenikov, je delovanje na polju ljudske prosvete in umetnosti, na glasbenem polju in v fizikuri doseglo nepričakovane uspehe.

Poročilo tajnika je sledilo zelo živahna in stvarna diskusija, v katero so posegli slovenski in italijanski odposlanci. Ko so poročali o delovanju ljudske oblasti v svojih krajih, so posebno naglašali, da kot izvoljeni od ljudstva so čutili dolžni, da prikažejo resnično stanje, ki je nastalo po likvidaciji ljudske oblasti, ko so splavali po vodi njihovi bogati načrti obnove in dela. Tudi po referatu tov. Julija Beltrama, člana PNOO-ja, o ljudski oblasti in njenem odnosu do italijanske fašistične zakonodaje izpred 8. septembra 1943 so sledile upravičene pripombe ljudskih odposlancev. Odposlanci so povdarjali, da ljudska oblast mora bolj kot kdajkoli stopiti na plan, česar se zaveda tudi vse ljudstvo, ki ga oni zastopajo.

Okrožni izvršni odbor je po obračunu svojega dosedanjega plodnega dela zaprosil za razrešnico, nakar je skupščina preko 300 odposlancev potrdila in odobrila njegovo delovanje. Se enkrat je potrdila okrožni izvršni odbor ter enoglasno izvolila nekatere nove predlagane kooptirane člane.

Okrožni izvršni odbor za Goriško je tako sestavljen: predsednik tov. Jože Štrukelj, I. podpredsednik Maltini Luigi (iz Ločnika), II. podpredsednik Sirk Ivo iz Brd, tajnik Bogomil Vižintin, člani: Rusian Carlo (Gorica), Gorjan Jordan (Vrtojba), Toman Darcello (Krmín), Komijanc Alojz (Gorica), Furlan Edoardo (Gradiška), Žižmond Jožef (Bukovica), Zottig Giuseppe (Sagrado), Rusijan Jožef (Štandrež), Marini Vincenzo (Krmín), Vičič Jožef (Renče), Borghese Bruno (Gorica), Štih Marija (Kobarid), Calligaris Oliviero (Sagrado), Fornazarič dr. Slavko, dr. Marušič Franc, Ribičič Marinka (Gorica), Sies Giovanni (Krmín).

Z zasledenjem skupščine so bili odposlani borbeni pozdravi predsedniku vlade FLRJ, maršalu Titu ter podpredsedniku vlade FLRJ, tov. Edvardu Kardelju.

Z zasedanja Okrožne ljudske skupščine za Goriško je bila odposlana PNOO-ju za Slovensko Primorje in Trst v Trstu sledeča resolucija:

PNOO-ju za Slov. Primorje in Trst v Trstu

Tristo slovenskih in italijanskih ljudskih odposlancev, zbranih na II. zasedanju ljudske osvobodilne skupščine za Goriško okrožje, ki se vrši dne 17. februarja 1946., pošilja plamteče pozdrave Pokrajinskemu narodno osvobodilnemu odboru, najvišjemu predstavniku ljudstva Julijske krajine, izražajoč mu popolno zupanje za vse njegovo delo, ki ga je dosedaj storil in za vse tisto, kar bo storil v bodočnosti v korist in dobrobit ljudstva Julijske krajine.

Ljudski odposlanci obeh narodnosti, zavedajoč se položaja, ki je nastal po odvzemu izvršne, merodajne in sodne oblasti od strani ZVU že obstoječim organom ljudske oblasti v Goriškem okrožju, prosijo Pokrajinski narodno osvobodilni odbor, naj bo kakor do sedaj tudi v bodoče vztrajni tolmač zahtev in želja zbranih odposlancev, ki odločno zahtevajo vrnitev Narodno osvobodilnim odborom vso pripadajočo jim oblast, vrnitev ljudskih sodišč in Narodne zaščite.

Kot predstavniki in tolmači želj ogromne večine prebivalstva Goriškega okrožja ne morejo iti preko vsega, kar se je dogodilo in se še dogaja po 12. juniju 1945 na Goriškem področju, ker se zavedajo, da jih je ljudstvo izbralo za to, da bodo branili ljudske in-

terese, za katere je tu bivajoči narod ogromno žrtvoval; stojijo odločno na stališču, da se celokupno ozemlje s Trstom vred priključi k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, kajti zaradi tega je šlo tukajšnje prebivalstvo v boj; zato, da se je osvobodilo tuje imperialistične in fašistične nadvlade, se je žrtvovalo, umiralo in končno zmagalo.

Ljudski predstavniki prebivalstva Goriškega okrožja izjavljajo, da bodo, zavedajoč se svojega poslanstva, vedno in povsod v celoti podpirali svoj najvišji organ to je Pokrajinski narodno osvobodilni odbor za Slovensko Primorje in Trst, kateri naj tudi v bodoče, kakor do sedaj, tolmači želje in zahteve tukajšnjih ljudskih množic pri vsch mednarodnih forumih za dokončno in pravične rešitev vprašanja Julijske krajine.

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Naznanjamo čitateljem, da smo primorani zvišati ceno našega tednika na 4 lire.

PREGLED SVETOVNIH DOGODKOV

Narodi Sovjetske zveze na volitvah

Narodi Sovjetske zveze so ponovno izkazali svoje veliko zaupanje, ki ga imajo do Komunistične partije in Stalina.

Volitve v Vrhovni sovjet Zveze sovjetskih socialističnih republik so bile 10. februarja 1946.

Po vseh podatkih, ki smo jih nabrali, bomo podali izide volitev v Zvezni sovjet in Sovjet narodov v federalnih republikah na sledeči način: spodaj navedene številke pomenijo: 1. številka celotno število volivcev; 2. številka — celotno število oseb, ki so glasovale; 3. številka — število oseb, ki so glasovale, v odstotkih celotnega števila volivcev; 4. številka — število volivcev, ki so glasovali za kandidate bloka komunistov in nepartijcev v Zvezni sovjet; 5. številka — število volivcev, ki so glasovali za kandidate bloka komunistov in nepartijcev v Zvezni sovjet v odstotkih celotnega števila volivcev, ki so glasovali; 6. številka — število volivcev, ki so glasovali za kandidate bloka komunistov in nepartijcev v Sovjet narodov, v številkah; 7. številka — število volivcev, ki so glasovali za kandidate bloka komunistov in nepartijcev v Sovjet narodov, v odstotkih celotnega števila volivcev, ki so glasovali.

RSFRS: 56.773.337; — — —; 99,86%; 56.331.954; 99,4%; 56 milijonov 349.246; 99,25%.

SSR Ukrajina: 20.613.669; 20 milijonov 581.354; 99,4%; 20 milijonov 392.737; 99,08%; 20 milijonov 382.214; 99,03%.

SSR Bela Rusija: 4.043.284; 4 milijone 03c.592; 99,83%; 4 milijone 011.161; 99,37%.

SSR Azerbejdžan: 1.420.360; 1.419.535; 99,94%; 1.415.493; 99,72 odstot.; 1.411.414; 99,43%.

SSR Georgija: 1.941.501; 1 milijon 939.789; 99,93%; 1.937.780; 99,90%; 1.936.261; 99,82%.

SSR Armenija: 643.733; 643.113; 99,90%; 641.254; 99,71%; 641.051; 99,68%.

SSR Turkmenija: 622.843; 621.809; 99,83%; 620.207; 99,74%; 618.768; 99,51%.

SSR Uzbekistan: 3.106.589; 3 milijone 103.492; 99,90%; 3 milijone 096.932; 99,79%; 3.096.058; 99,76%.

SSR Tadžikistan: 725.536; 725 tisoč 310; 99,97%; 723.899; 99,80%; 722.545; 99,62%.

SSR Kazakistan: 3.302.139; 3 milijone 298.932; 99,90%; 3 milijone 284.296; 99,56%; 3.285.836; 99,60%.

SSR Kirgizija: 778.951; 777.469; 99,81%; 773.891; 99,54%; 770.585; 99,12%.

SSR Fino - Karelija: 210.011; 219.858; 99,93%; 208.654; 99,43%; 207.398; 98,83%.

SSR Moldavija: 1.294.667; 1 milijon 291.582; 99,96%; 1.286.652; 99,62%; 1.284.614; 99,46%.

SSR Litvanija: 1.318.951; 1 milijon 265.638; 91,78%; 1.270.200; 95,38%; 1.208.234; 95,46%.

SSR Letonija: 1.248.411; 1 milijon 237.982; 99,16%; 1.223.310; 98,81%; 1.224.743; 98,93%.

SSR Estonija: 770.899; 760.981; 98,71%; 719.803; 94,59%; 710.068; 94,36%.

Centralna volivna komisija je objavila celotni seznam poslancev, ki so bili izvoljeni v Vrhovni sovjet Zveze sovjetskih socialističnih republik. Vsi izvoljeni poslanci so kandidati bloka komunistov in nepartijcev.

11. marca t. l. se bo sestal v Moskvi Vrhovni sovjet Zveze sovjetskih socialističnih republik.

Prvi del prvega zasedanja Generalne skupščine organizacije Združenih narodov - zaključen

Pretekli teden je govoril na plenarni seji Generalne skupščine član sovjetske delegacije A. A. Gromiko.

Glede vprašanja pšenice in riža je rekel: »Ako nimamo popolnih obvestil o svetovnih rezervah in potrebah hrane, je težko ugotoviti, v koliki meri preti lakota. Vsekakor je treba podvezeti potrebne ukrepe za ohranitev rezerv življenjskih potrebščin. Zagotoviti je treba maksimalno proizvodnjo žita v nastopajoči

sezoni. Napore upuštanih držav, da si zacelijo vojne rane, morajo podpreti tudi druge države. Razkroj poljedelske proizvodnje je dosegel grozno obseg v deželah, ki jih je okupiral sovražnik.«

Mudalier je govoril za Indijo. Izrazil je željo, naj se pomaga Indiji, kajti od leta 1942 do 1943 je po uradnih podatkih umrlo za lakoto 1,5 milijona Indijcev (po neuradnih podatkih celo 3 milijone).

Nemiri v Kalkuti

Veliki nemiri so izbruhnili v indijskem mestu Kalkuta in okolici. Zato so v tem mestu Angleži proglasili obsedno stanje. Poslali so tanke in ojačanja čet.

Do sedaj je bilo ubitih 32, ranjenih pa preko 300 oseb. Demonstracije so se razširile do Kankinare, ki je oddaljena 22 milj od Kalkute. Delavci v tovarnah jute so stopili v stavko v znak protesta, odšli na železniško postajo v Kankinar in zadržali vlak. Stali so nad dve uri na progi. Policija je streljala nanje.

V Kalkuti so zaprte vse indijske trgovine in ustavljen ves promet.

Ob priliki nemirov v provinci Bengaliji je bilo do sedaj ubitih 30 Indijcev. Bengalska vlada je

prepovedala vsa javna zborovanja in povorke ter izdala naredbo, v kateri pravi, da bodo streljali na vsakogar, kdor bo na ulicah Kalkute delal barikade in prepreke.

A kljub temu je zgradilo ljudstvo bambusne barikade na poudinih križiščih ulic mesta Kalkute.

Transportni delavci so pričeli stavko v znak protesta, ker je policija streljala v demonstrante.

Tekom nemirov je bila zažgana remiza za tramvajske vozove v južnem delu Kalkute; zgorelo je 9 tramvajev. Zažganih je bilo tudi 600 motornih vozil.

Pri požaru je poginilo 600 ljudi, a ranjenih in poškodovanih je bilo okoli 40.

Kako bo z italijanskimi kolonijami

Meseca septembra je predlagala Francija na posvetovanju ministrov za zunanje zadeve, naj Italija postane izvrševalec zaupniške uprave v svojih kolonijah. Anglija je predlagala, naj se ohrani status quo, dokler ne bi velesile izdelale načrta o skupni zaupniški upravi v štirih italijanskih kolonijah s pogojem, da Italija pristane na to glede, kdaj bodo velesile izdelale ta načrt.

Minister za zunanje zadeve Byrnes (Amerika) je izjavil, da Sovjetska zveza ni popustila v vztrajanju na predlogih Združenih držav Amerike o skupni zaupniški upravi v italijanskih kolonijah.

Sovjetska zveza želi postati edini izvrševalec zaupniške uprave v eni izmed kolonij in Byrnes je povedal, da je to Tripolitanija.

Teorija in praksa pravnega pojmovanja

Naše srednješolsko dijaštvo je napovedalo stavko, ker noče, da ostanejo na vodilnih mestih slovenskega šolstva v coni A ljudje, ki so aktivno sodelovali z okupatorjem in ker je mnenja, da je treba vse učitelje in profesorje antifašiste, ki so bili odpušteni na osnovi splošnega ukaza o čiščenju fašističnih elementov, postaviti zopet na svoja prejšnja mesta.

Poslalo je svojo delegacijo h g. podpolkovniku Smuts-u, da mu objasni želje in zahteve tržaskih slovenskih srednješolcev.

G. podpolkovnik je našim dijakom med drugim rekel tudi to, da Zavezniška vojaška uprava nima nič konkretnega proti prof. Baragi, ki da je dober človek in da je bil obsojen na smrt od ljudskega sodišča v Ljubljani v odsotnosti ter da mu s tem ni bila dana možnost, da se brani in da dokaže svojo nedolžnost.

Mi se v tej zadevi ne bomo spuščali v diskusijo z g. podpolkovnikom, ker smatramo, da je ljudsko sodišče obsodilo prof. Barago na podlagi težkega in nepobitnega obtožilnega materijala. Smrtne obsodbe se pri ljudskih sodiščih ne izrekajo kar tako, iz nekakšne samovolje in muhavosti.

Hoteli bi vprašati visoke odgovorne uradnike Zavezniške vojaške uprave, katerim leži tako na srcu točna zakonita pot pri vsakem upravnem postopku, zakaj se ni dalo doslej nikake možnosti odpuščenim učiteljem in profesorjem, da se pred disciplinskimi ali kakršnimkoli drugim razsodiščem operejo od natelevanj in grehov, ki so jih jim, na osnovi splošnega ukaza št. 7 in čl. 5, naprtili. Zakaj ti ljudje še danes ne morejo zvedeti za razloge, zaradi katerih so bili odpuščeni, čeprav jim je to bilo obljubljeno na raznih službenih in odgovornih mestih?

Pravijo tudi, da je prišlo do odpustitev na temelju tajnih informacij zavezniške policije. Odkod in kako je dobila zavezniška policija te informacije, tega mi točno ne vemo, ali si vendar lahko predstavljamo, kdo bi danes tukaj bil njen informator in šepetavec. Kdo drugi, kot pa tisti, ki so še včeraj vršili isto službo pri nemški Gestapo ali pa pri quizingovski policiji.

Torej tem izdajalskim elementom se danes več verjame, kot ljudem, ki so se borili za iste ideje kot zavezniški, ki so žrtvovali vse, stavili na kocko svoje in lastnih svojcev življenje in ki tojijo neomadeževani pred obličjem svojega naroda, kateremu so stali ob strani v najtežjih časih njegove zgodovine.

Če so to demokratične etode in če je to v skladu z pojmovanjem demokratičnih voljoščin, o katerih se mnogo govori in piše v naši deželi, prepuščamo zdravemu razumu našega ljudstva, da razsodi.

Roke proč od naše mladine!

Protestna stavka goriških slovenskih srednješolcev, ki je trajala tri dni od 15. do 17. t. m., se je zaključila in dijaki so zopet napolnili učilnice, da se posvetijo svojim knjigam in učenju.

Stavko je mladina sama organizirala in je zelo dobro uspela, saj je stavkalo več kot 90% slovenskega dijaštva. Potekala je disciplinirano in mirno, brez vsakih incidentov, razen izpadov dveh belogardističnih profesorjev Lenčka in Muhra, ki sta dejansko napadla dva dijaka I. razr. nižje gimnazije. Najbrž sta ta dva »vzgojitelja« bila razjarjena zaradi kompaktnosti in solidarnosti naših dijakov ter sta hotela na ta način dati duška svoji tipično domobranski jezi nad spontanim protestom dijaške mladine proti

vsemu, kar je nezdravega in nedemokratičnega na naših srednjih šolah, v prvi vrsti pa proti vsem tistim profesorjem, ki zaradi svojega sodelovanja z najhujšim sovražnikom našega naroda, fašističnim okupatorjem, ne spadajo v naše šole. Že po njihovem vedenju in postopku z dijaki za časa stavke, do katere imajo dijaki popolno pravico, se vidi, na kakšen način bi ti ljudje, ki naj bi bili učitelji in pedagogi, hoteli vcepiti našim otrokom svoje izdajalske ideje in jim vsiliti svoje voljo.

Z isto brezobzirnostjo in krutostjo, s katero so želeli siloma naš narod vpreči v jarem italijanskega in nemškega fašizma, bi hoteli tudi danes zapeljati našo primorsko mladino na pot mračnega reakcionarstva ter vsaditi ji v mlado dušo miselnost starega propadlega kranjskega klerikalizma, vernega hlapca okupatorja.

To jim danes ne bo uspelo. Naša primorska mladina stoji danes čvrsto in strnjeno v eni fronti, fronti narodno osvobodil-

ne borbe in brezkompromisnega boja proti vsem ostankom fašizma in kolaboracionizma.

Klasičen primer belogardistične propagande nam nudi učiteljica telovadbe na nižji slovenski srednji šoli Merala Marija. Ta učiteljica, ki je za časa okupacije vohunila v korist okupatorja ter maršikaterega od svojih sošolcev spravila v roke fašistične policije, danes, namesto da bi se bavila s poukom svojega predmeta, izrablja vsak najmanjši povod za svoje politične govore, v katerih blati vse, kar je naši mladini najsvetejšega: maršala Tita, novo Jugoslavijo in s krvjo tisočev naših najboljših sinov in hčera izvojevane pridobitve narodno osvobodilne borbe. Učinek njenih besed utegne biti popolnoma drugačen, kot si ga zamišlja gospodična Merala, ker naši dijaki so že tako zreli, znajo razlikovati resnico in pravico od laži in zagrizene zaslepljenosti.

Zakaj zavezniška šolska oblast in VGP (Venezia Giulia Poitice) tu ne posežeta vmes »iz razlogov varnosti«?

„Slovenski Primorec“, Vatikan, F. L. R. J. in slovenska primorska duhovščina

Gospodje okoli »Slovenskega Primorca« (z dne 14. t. m. v 7. številki) pravijo, da niso za Jugoslavijo »Soškega tednika«, za Titovo Jugoslavijo, torej za F.L.R.J. Pravijo, da so za Jugoslavijo, v kateri naj bi bili združeni Slovenci, Hrvati in Srbi ter celo Bolgari. Makedonce, ki že imajo svojo federalno edinico v Jugoslaviji, so pa izpustili; oni so narod zase in imajo v govoru in pisavi svoj jezik. Sila učeno je to. Ali končno je to tautologija, kajti Jugoslavija je država predvsem Jugoslovanov.

Čemu pišete in govorite o stvari, po kateri nihče ni spraševal, to kar je samo ob sebi umljivo. Hvala pa za izjavo, da za Titovo Jugoslavijo niste! Gotovo, saj ste Tita pred časom imenovali »Lemagoga, za F.L.R.J. niste. Bolj ste papežki kot papež sam, ki je priznal F.L.R.J., ko je akreditiral pri Titovi vladi svojega poslanika, bolj papežki od papeža, ki priznava jugoslovanskega poslanika jugoslovanske Titove vlade v Vatikanu.

In zakaj niste? Vprašajte jih! — Nekaj pišejo v 6. številki 7. t. m. v svojem uvodnem članku pod tretjo točko, ko govorijo o »grobni komunistični diktaturi«, o »terorju in strahu«, ki da vlada v Jugoslaviji. In pristavljajo, da imajo za to podatke iz najbolj merodajnih in najmanj sumljivih »virov«. Na dan z njimi! Do danes še niste prinesli prav nobenega, s katerim bi dokazali komunistično diktaturo, teror in strah. Mogoče znano pismo katoliških škofov? O komunistični diktaturi ni govora v njem. Kaj drugega?

F.L.R.J. in njene vlade katoliški tednik noče priznati, dasi jo je Vatikan. Govori o državi Jugoslaviji, o narodih, ki jo in ki naj bi jo tvorili tako, kakor da bi ta država ne potrebovala vlade. Ste za anarhijo? Zakaj ne priznate države F.L.R.J. in njene vlade, če jo je Vatikan?

Vatikan je F.L.R.J. priznal in s tem je z vami, gospodje okrog »Slovenskega Primorca«, v nasprotju. V Jugoslaviji ni komunistične diktature vašega kova, ki se je porodila v vaši burni fantaziji in ki je še polna vsega tistega, kar ste brali v »Slov. domu« in v »Goriškem listu« — če niste vi sami mnogo tega izzvalili in iznesli. Antikomunistično encikliko fašističnega papeža Pija XI, na katero se radi sklicujete, ali jo je Vatikan pustil pasti in priznava Jugoslavijo, pa naj si je med drugimi strankami tudi komunistična partija na vladi, ali pa se Vatikan še drži one enciklike in je kljub njej priznal

jugoslovansko vlado. — Vi pa ne.

Se ne spominjate pridige monsinjorja Butto-ja Frančeska, generalnega vikarja nadškofa Margottija, ko je v stolnici govoril: »Date a Cesare« — »Dajte cesarju, kar je cesarjevega« in povdarjal, da je Kristus s tem priznal rimskega paganskega cesarja. Vi takrat niste protestirali. Lojalno ste priznavali Mussolinijevo vlado. Priznavali ste jo celo takrat, ko se ji je radi fašističnega terorja slovensko ljudstvo od Soče do Save uprlo: v letih 1941-1943. Vlade našega maršala Tita pa ne, pa naj si je bil izvoljen svobodno, v navdušenjem vseh jugoslovanskih narodov in naj si je bil priznan od vseh držav in Vatikanu.

Vi, ki ste bili do Mussolinija še do padca v letu 1943 lojalni, kličete celo »merodajne činitele in njihove odposlance« (Slovenski Primorec v 6. št. 3. točka) na pomoč, »da vrnejo Jugoslaviji svobodo«. S tem ste pokazali nelojalnost do od vseh priznane jugoslovanske vlade, nelojalnost do jugoslovanskih narodov, nelojalnost celo do svojega slovenskega ljudstva, ki je za F.L.R.J.

Gospodje »Slovenskega Primorca«, vi pravite tudi, da vse to, kar ste izjavili in napisali, pišete v imenu duhovnikov na Primorskem. — Je res?

V svojem listu z dne 25. oktobra p. l. v 9. številki na 3. strani v prvi koloni ste pisali: »V imenu slovenskih primorskih duhovnikov smejo govoriti 1) vsi duhovniki skupaj zbrani ali 2) od vseh duhovnikov pooblaščenih predstavniki v mejah pooblastil.«

Vprašamo: Prvič, kedaj so se vsi slovenski duhovniki zbrali in vam dali izjavo za priliko prihoda zavezniške komisije z dne 7. t. m.? Drugič: Od kedaj ste vi pooblaščen predstavniki in v kakšnih mejah vse slovenske primorske duhovščine? — Nikdar se duhovniki niso zbrali in vam dali one izjave. Nikdar vas niso duhovniki Trsta, Krasa, Vipavske, Brd in Gorice pooblastili za kako stvar in za kako izjavo. To vemo mi, ki smo govorili z različnimi g. župniki in dekanji in duhovniki iz Primorja, z duhovniki Brd, Gorice in Trsta. Kaj je torej vaša izjava z dne 7. t. m.? — Potvorba! V imenu koga govorite? Odgovorite, če imate še malo sramu in poštenja! Ali ni vaše ravnanje in pisanje čisto navadna goli »fašizem«, ki si lasti pooblaščenja, ki jih nima; ki izjavlja stvari, ki niso resnične, stvari, ki niso v skladu z vašimi načeli in izjavami, ki ste jih dali pred par meseci.

NARODNI HEROJ PRIMORSKE • Vojko

Lepo je, veš, mama, lepo je živeti,
toda, za kar sem umrl,
bi hotel še enkrat umreti!

KAJUH

Dne 29. februarja 1920 se je rodil v Št. Vidu pri Vipavi narodni heroj Janko Premrl Vojko. Že kot deček je javno kazal svoje slovensko prepričanje, zato je bil od fašistov stalno pod kontrolo. Radi svojega neprestanega udejstvovanja v šoli in izven nje je bil kasneje iz šole izključen in tako ni mogel vresničiti svojih srčnih želj, da bi šel študirat tehniko.

Leta 1940 je odšel k vojakom. Bil je označen za »nezanesljivo« in kot takega so ga začeli premeščati iz edinice v edinico. Ker je povsod demoraliziral Italijane, so ga v premetitvah vedno spremljala »priporočilna« pisma. Takrat se je začelo osvobodilno gibanje, katerega je skrbno zasledoval, dokler se mu ni posrečilo pobegniti k partizanom.

27. aprila 1942 je bil Vojko na Čavnu na zboru šestih tovarišev imenovan za vodnika. Njegov področje je bilo Trnovski gozd in Črni vrh. Od tu so se vršile razne akcije. Ko se je njegova skupina povečala, je postal Vojko komandant. V to dobo spada njegova uspešna akcija na avtomobile. Po takih uspešnih napadih si je njegova četa pridobila puške in mitraljeze. Ko so se avgusta meseca v Spodnji Vipavi nad Ozeljanom osredotočili vsi primorski partizani, je bil formiran prvi primorski bataljon »Simona Gregorčiča«. Komandant prve »Vipavske čete« je postal Vojko. Bil je pomemben dogodek v razvoju primorskih partizanov, ki je vse navdušil za nove uspešne akcije. Vse ga je občudovalo in se nad njim navduševalo. Črni vrh, ki je bil najbolj težaven teren za partizane, je Vojko najbolj mikal. Kdo ve, pri kolikih akcijah in napadih je sodeloval ta junaški borec.

15. februarja 1943 ga je pri napadu med Idrijo in Idrijsko Belo ranila sovražnikova krogla, ki je

povzročila njegovo smrt. Ko je nekaj dni kasneje, star komaj 23 let umiral, je v svoji oporoki izrekel:

»Ne umiram težko, ker vem, da nisem padel zastonj, ker vem, da boste vi priborili svobodo, za katero sem dal življenje.«

Solznih oči in v globoki žalosti so se tovariši poslovili od svojega ljubljenega poveljnika — narodnega heroja Vojka in mu obljubili, da bodo do konca izvršili njegovo započeto delo. S težkimi borbami in žrtvami so sledili njegovemu svetlemu vzgledu in dobojevali svobodo.

Danes, ko proslavljamo obletnico smrti junaka in narodnega borca Vojka, obljublamo, da bo njegov lik ostal vedno živ med nami, da nam bo vzor, kako se je treba boriti in žrtvovati za svoj narod. Na tisoče zgodb o njegovih junaških podvigih je krožilo že med borbo in je visoko dvignilo ime in delo tega narodnega heroja, ki ga pozna sleherni primorski Slovenec in ki ga bodo še pozni rodovi pomnili.

***

V nedeljo, 24. februarja t. l. se bo vršil prenos trupla narodnega heroja Vojka Premrla na domače pokopališče v Št. Vidu v Vipavski dolini.

Ker bo v okviru te svečanosti Primorsko ljudstvo ponovno manifestiralo svojo zahtevo po priključitvi k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, do katere ima pravico spriči ogromnih žrtev, ki jih je imelo v teku štiritletne borbe, dokazalo zvestobo in strnjeno oko svojih velikih ljudi in pripadljivost na žrtev, pozivamo vse člane društev, naj se te svečanosti udeležijo v čim večjem številu.

V Ajdovščino bo vozil poseben vlak iz Gorice. Čas odhoda vlaka: 6. ura zjutraj (v nedeljo, 24. februarja 1946).

Lokava in hinavska politika

Del italijanskega časopisja v Julijski krajini izgublja že popolnoma svoje živce. Niti v najtemnejših časih predfašistične dobe, niti v letih, ko so goreli naši domovi in so »špecialna sodišča« kar na debelo obsojala na smrt naše najboljše borce, se niso tako slepo, nedosledno zaletavali in bruhalih strup na naše ustanove, na naše politične forumne in na nas vse — Slovence, kakor to delajo danes. Za priče njihovih neosnovanih trditvev o italijanstvu tega ozemlja bi hoteli sklicati iz grobov vseh onih 600.000 mrtvih, ki so padli v prvi svetovni vojni, dokazati bi hoteli, kako sakrosančne so njihove pravice do nasilja zadnjih treh desetletjih, kako kriči že vsak kamen naše Primorske o Rimu, o Italiji... Na Danteja, Mazzinija in druge veličine že pozablja, saj ti so le v grobih obrisih nakazali njihove meje, medtem ko rabijo nove šovinistične argumente, da bi v novi luči prikazali svoje neosnovane trditve. Pa pogledjmo si iz oči v oči. Naš slovenski narod ne pozna hinavščine, ne pozna diplomatskih intrig. Kaj bi s tisto šaro, ko pa vse govori za nas. Ne govorijo samo stari folijanti in zgodovinski spomeniki, ki segajo daleč v srednji vek, o naših naselbinah okrog Čeda da in Kodrope. Naj le prisluhnejo govorici prebivalcev Karnije in Tilmenta, pa bodo videli, koliko slovenskih besed je še danes v rabi. In tudi imena vasi nosijo slovenski značaj.

Trst je hranilo zaledje. Slovenski človek, naš Kraševac in

Istran sta dajala čvrsto kri velikemu mestu, da se je razširjalo, medtem ko je bližnji vzohd prikljal trgovce in podjetnike, da je mesto bogatelo in si osvajalo morja. Za nagrado vstopa Italije v prvo svetovno vojno so ji podarili to ozemlje, ne da bi vprašali ljudstva, če se s tem strinja in ne da bi mogla takratna Jugoslavija kaj za nas napraviti. Seveda so nam obljubili — kralj in ministri — vse svoboščine in vse pravice. Kako pa so prišli do nas? Ko je bila Avstrija v razsulu in ko so vojaki, siti vojske in lačni, zapustili svoje postojanke ob Piavi, so se pojavile italijanske čete v malih gručah v naših krajih. Previdno in priliznjeno so se vedle. Nekaj dni so še pustili naše slovenske zastave, da so vihrale raz oken, če smo peli ali igrali naše himne, so še spoštljivo vstajali raz sedežev ter nam obljubljali deveta nebesa. Takoj pa, ko so se začutili močne, ko niso več imeli močnega nasprotnika pred seboj, so nam začeli snemati zastave; ukinili so nam polagoma vse pridobitve izza predvojne dobe; zatrli naše šege in navade. Liberalna, demokratična Italija se je čutila gospodarja na tej zemlji, na zemlji, katero je prejela kot nagrado za izdajstvo, potem, ko so njeni predstavniki kot hlapci vzeli od takratnega »velikega sporazuma« boljše delež, kakor jim ga je malo prej ponujala njihova zaveznica Avstrija. Nato je nosilo primorsko ljudstvo čez četrtoletja svoj križev pot. Nasilja so se stopnjevala, fašizem je ropal, po-

žigal in moril. V živo telo našega naroda na Primorskem so zarezovali rane, eno hujsko od druge. In ko so spoznali fašistični nasilnik, da ni več izhoda, so se združili z drugim krvnikom — Nemcem, največjim sovražnikom vsega slovenskega rodu in svobodoljubnega sveta ter planili poslednjič, sedaj z vsemi hlapci cele Evrope, ter nas hoteli pribiti na križ. A enkrat je vsega konec, tako si je mislil tudi naš slovenski narod, naše primorsko ljudstvo, ki je stopilo v Osvobodilno fronto, v boj proti zakletemu zatiralcu, proti skupnim morilecem in požigalcem. In ko je bil nacifašizem uničen, ko so ga naši zavezniki in naša osvobodilna vojska pritisnili k tlom, da ne bo več sanjal o imperiju in izvoljenem ljudstvu, je še vedno tlelo pod pepelom. Kača si je slekla svojo obleko, a ostala je še vedno kača s svojim strupom...

Danes, ko bi se morali pred vsem svetom trkati na prsa ter priznati vse zločine in škodo, ki so jo prizadeli narodom Jugoslavije, danes hočejo izigrati velike zaveznike; še danes imajo v svo-

ji sredi poljsko armado Andersa, ustaše in četnike, vse reakcionarje sveta, še samega hudiča bi molili, samo da bi jim priskočil na pomoč.

Pred zavezniško komisijo bi radi prikazali italijanstvo Gorice, nam pa bi hoteli dati drobtinice s svoje šepave mize; še enkrat bi nas hoteli preslepiti, še enkrat ogoljufati za priborjeno pravico. Prav te dni trosijo po mestu in okolici propagandne lističe, ki govorijo o vseh dobrotah, ki nam jih bo dala »demokratična« Italija in s prezirom govorijo o »beraštvu« junaške Jugoslavije. Iz fašističnega kazenskega zakona so si izpisali člen 241, ki govori o neoprečnosti, samovoljnosti in enotnosti države, ter nam žugajo s smrtno kaznijo. Če že hočejo biti dosledni, jih vprašamo, zakaj ne predstavijo tega člena še Amerikancem in Angležem ter Ras Tafariju, saj so jim tudi oni vzeli kolonije »bisere v dijadi« mu italijanske krone«. Mi pa smo na svoji zemlji, na zemlji svojih dedov, za katero so v zadnji osvobodilni borbi naši najboljši sinovi preivali dragoceno kri. A nji-

hova propaganda, da ne rečemo njihovo peklensko delovanje, gre še dalje. Mnogo naših tovarišev prejema od raznih prenapetežev, študentov in plačancev grozilna pisma, risbe z mrtvaško krsto in podobno.

To je, ljubi Slovenci, tista svoboda, tista avtonomija, ki nam jo velikodušno ponuja »demokratična« Italija. No, mi se jim lepo zahvalimo za njihovo širokogrudnost, za vse, kar nam hočejo podariti. Primorsko ljudstvo bo stalno tudi za naprej trdno in odločno na svojih postojankah in ko jim bomo mi delili (zakaj ne bi enkrat vloge menjali?) svobodo, naj bodo prepričani, da bo ta uzakojena ne samo na papirju, ampak, da bo tudi resnična, ker mi znamo ceniti skupno borbo slovensko-italijanskih množic od italijanskih šovinističnih postopačev. Prepričani smo, da bo dobro misleče italijansko ljudstvo zadovoljno, kajti tisti toliko razupiti jugoslovanski narodi bodo znali dati vsem narodom pravice, kakor jih Italija — vsaj takšna, kakor je danes — nikoli ne bi zmogla dati.

Kje naj iščemo pravice

se sprašujejo Slovenci trbiškega okraja!

Ali se nas Slovence sploh more še smatrati za Italijane in to kljub vztrajnosti pred raznarodovanjem in odločni borbi proti fašistični in »republikanski« Italiji zadnja štiri leta vojne? Kje naj iščemo pravice? Pri A.M.G.! Saj smo jo iskali; odgovorili so nam zelo vljudno, da nimajo nič proti otvoritvi javnih slovenskih šol. Prefektura v Vidmu pa je odločno proti temu in menda velikodušno dovoljuje enourne slovenske tečaje za šaloobvezne otroke. Seveda, zraven italijanskega pouka. Kje naj torej iščemo pravice?

Še se spominjamo, ko je fašistična Italija napovedala vojno Angliji in Ameriki. Se se spominjamo kričanja tistih, ki danes uživajo vse pravice in privilegije. Mi smo s stisnjenimi zobmi poslušali blatenje držav, ki so šle v borbo, da nas odrešijo fašističnega jarma. Poslušali smo radijske oddaje iz Londona, širili smo njena poročila, ki so bila: Rušite komunikacije, sabotirajte pri delu! Niti enemu Italijanu ali Nemcu nismo zaupali. Bili so sami priseljenci, zato vneti za fašistični režim, ki jih je poslal v obljubljeni deželo.

Spomladi leta 1942. smo ustanovili v Rablju odbor, ki je imel namen zbirati prostovoljne prispevke za OF. Brez zunanje vpliva se je razpredla mreža etne organizacije po celem okraju. Januarja in februarja 1943. leta je šlo v gozdove okrog 35 neustrašnih rudarjev iz Rabeljskega rudnika. Bili so sami mladi fantje, Slovenci. Niso strpeli več. Bolelo jih je, da kopljejo svinec, s katerim ubijajo fašisti njihove brate - zaveznike. Fašisti so se zbalili, pobrali so 75 mlajših slovenskih rudarjev in jih odgnali v Italijo k posebnim bataljonom. Rudniška uprava ni mogla brez teh specializiranih rudarjev nadaljevati dela. Dosegla je, da so se vrnili. Pripravila je delavsko kasarno na sv. Sebastijanu in jo dobro obdala z bodečo žico. Zastrazene z velikim številom karabinerjev so pripeljali naše fante nazaj. Tu so domovali naši fantje in hodili na delo v spremstvu karabinerjev. Kljub stražam so imeli v kasarni organizacijo. Preko nas so pošiljali denar in tobak za partizane.

Prišla je partizanska patrola. Hodili smo v gozd na sestanke. Vedno bolj se je poglobljalo sodelovanje z borci. Zbirali smo živež, obleko, denar in podatke vojaškega značaja. Naša poročila so bila izčrpna. Našel se je pa judež, ki je vse izdal. Napolnili so ječe Trbiža in Pontablja.

»Ribelli alla forza«, so vpili italijanski priseljenci. 26 antifašistov je izginilo za zapahi ječe v Via Spalato v Vidmu.

8. septembra 1943. Gnjila fašistična tvorba se je razsula. Borba se je nadaljevala. Partizanske patrole so prihajale, rušile. Nad Belo pečjo se je vnela kratka bitka. Nihče ne ve, kaj je bilo. V Rablju gori električna kabina: ponoči smo slišali eksplozije. V Bovčeku pri Trbižu je razneslo jez nad centralo. Nacisti in italijanski republikanci so iz sebe. Maršal karabinerjev Ferretti zaslišuje aretirance. Nič ne vedo. »Vigliacchi, s'ciai, ribelli, mai qui metteranno piede gli Inglesi«. (Pred meseci je prišel na obisk k svojim prijateljem v Trbiž in tu

so bili - Angleži). Maršal Ferretti in vsi, ki ste slekli republikansko uniformo 1. maja 1945! Koliko vas je v trbiškem okraju? Vsi, ki se sučete prihujeno kot mačka okoli zavezniške vojaške uprave! Dovoliti slovenske šole — di quella lingua sporca? Pustiti Slovincem pravico do svojih organizacij? No, signori! Je preveč nevarno. Kajti oni so, da, pravi gospodarji te zemlje! O signori! Mi smo se organizirano borili proti vašim peklenskim nakanam. Mi se organizirano borimo še danes. Mi vemo, kje bomo našli pravico. V Federativni ljudski republiki Jugoslaviji! — Ne verjamemo, da bodo zavezniki prezrli naše trpljenje in našo borbo za skupno zavezniško stvar.

„Partizanski teden“ na Krasu

Kot v vsaki dobrodelni akciji, tako se je tudi ob priliki »Partizanskega tedna« naš Kras izkazal med najboljšimi tekmovalci. V tem času so bile v več vaseh kulturne prireditve, predavanja v smislu partizanske borbe, skupno študiranje ustave vaščanov in borcev. Živahni so bili povsod razgovori o tistih členih ustave, ki bolj neposredno zanimajo kmečko ljudstvo, to je, vprašanje zemlje in vprašanje odnosov med ljudsko oblastjo in cerkvijo. Na dan četrta so imela vsa prosvetna društva svoje vaje. Člani prosvetnih društev, ki so po večini odpuščeni partizani, se globoko zavedajo važnosti kulturnega dviga ter spoznanja, da »narod, ki ni kulturn, ni dostojen človeške družbe«. Povsod so

bile komemoracije za padlimi borci. Na ta dan so odpuščeni borci, mladina in ostalo ljudstvo nesli na pokopališča vence; darovali so tudi sv. maše zadušnic. V tem tednu je bilo 19 kulturnih prireditev v okraju, 21 predavanj v smislu partizanske borbe; ustavo so študirali v 23 vaseh, vencev za padle borce je bilo napravljenih 28; zabavne prireditve so bile v 27 vaseh; prostovoljnih prispevkov v prid »Partizanskega tedna« je bilo nabranih lir 70.028. Nabrani prispevki so namenjeni sirotam padlih partizanov in kritju stroškov za prekope padlih borcev.

Partizanska zveza za okraj Komen se toplo zahvaljuje vsem, ki so sodelovali pri »Partizanskem tednu«.

FURLANSKA ZVEZA

ali kdo so osrečevalci furlanskega ljudstva

V Furlaniji se je pojavila neka »furlanska zveza«, ki pravi, da je nepolitična in ki ima namen zbrati okrog sebe vse zdrave sile furlanskega življa. Pogledjmo, kdo sestavlja to »furlansko zvezo« v Krminu.

Predsednik je Moretti Peter, trgovec in lastnik tiskarne, ki je vpisan v fašjo že od leta 1932. Kot tak bo moral odgovarjati še izza časa, ko je tam deloval. Skupno z njim je bil vpisan v fašjo Diminutto Jožef, znani mali vodja dopolavora in v času okupacije navdušen pomagač prisilno organiziranih krminskih delavcev v Krombergu. Nadalje vidimo v tej družini Scrosoppi Ivana, vpisanega v fašjo leta 1921. in njegovo ženo Dolores, itd. Sami biv-

si fašisti, pomagači okupatorja in organizacije Todt. Torej to bi bili ljudje, ki naj bi osrečili furlansko ljudstvo. Njihova zveza imenuje angleške in ameriške oblasti okupatorje, medtem ko jih mi imamo za zaveznike. Prikazati bi hoteli, da so oni pravi voditelji furlanskega življa, medtem se pa jasno vidi, da so kaj hitro pozabili, kaj so še včeraj delali, komu so še pred kratkim služili. To so voditelji, ki služijo danes temu jutri drugemu, kakor jim pač kaže. Naše mnenje je, da bi bilo razumno potrebno, da bi vsi ti osrečevalci pridnih in delavnih Furlanov prišli pred epuracijsko komisijo, kamor edino spadajo. Seveda, kdo jih bo pa sodil? Izkušeni imamo že obilo. Vrana vrani ne izkljuje oči!

Gorica

Dramsko društvo v Gorici priredi v soboto 2. marca t. l. ob 8.30 zvečer v dvorani Ljudskega doma v Gorici pustni ples.

Vstop izključno proti vabilu; kdor bi ga pomotoma ne prejel, naj se zgleda v trgovini Koren Ant. nasl. v Gorici, ulica Carducci št. 4.

Hum

Dne 11. t. m. ob 10. zvečer je privozil iz Gorice jeep, v katerem je bila zavezniška policija in član civilne policije. Vstavila se je prav pred slavolokom pri hiši Kumar Fabija, kjer je tudi vaški stenčas. Potrgali so vse spise s stenčasa in strgali sliko maršala Tita. Vstopili so v Kumarjev dom z razstrganimi listi stenčasa ter grobo vprašali gospodarja, kdo je postavil stenčas in slavolok. Ta jim je odgovoril, da vsi vaščani. Legitimiral so celo družino, nato jezno zaloputnili vrata ter odšli.

Na vsak način je značilno, da so se takoj po njihovem odhodu pojavili letaki, ki žalijo novo Jugoslavijo in njenega voditelja.

Medana

Dne 12. t. m. popoldne je privozil zavezniški tank skozi našo vas. Predno je privozil do slavoloka, ki smo ga mi postavili za sprejem mednarodne komisije, kljub temu, da je isti dovolj visok, so člani posadke namenoma dvignili poklopec tanka, tako da je isti razstrgal grb in peterokrako zvezdo na slovaloku ter sam slavolok močno poškodoval. Seveda, posadka tanka si je vse to vzela za otroško početje in se je pri tem na vsa usta smejala. To »junaško« dejanje je ponovila dvakrat.

Brdice pri Kožbani

Dne 13. februarja t. l. ob 4 uri zjutraj je prišla civilna policija k tov. Jožefu Goljevšček, nasilno tolkla po vratih ter zahtevala, naj takoj odprejo. Še predno je omenjeni tovariš vstal iz postelje, so policisti vdrli v stanovanje in začeli s preiskavo. Vse so prevrgli in razmetali po tleh; na splošno so se vedli brezobzirno kot v času najhujšega fašističnega terorja. Po končani preiskavi so vprašali lastnika hiše, kako se imenuje vas. Ko jim je ta povedal, so izjavili, da so zgrešili, češ, da bi morali v vas Brdce pri Slovencu.

Vipolže

Dne 13. t. m. zvečer je privozil jeep s policijo v našo vas. Opazili so jugoslovansko zastavo, ki je visoko plapolala na visokem drogu. Angleški policaj je zaukazal Civilni policiji, da to zastavo takoj sname. To povelje je civilna policija izvedla na brutalen način. Pri snemanju je angleški policist pogledal na uro, manjkalo je še 5 minut do 18 ure. Zabeležil je to v notes. Spravili so zastavo v jeep in se odpeljali naprej.

To nesramno početje smatramo kot najpodlejšo tatvino ljudskega imetja. Ljudstvo je radi tega zelo razburjeno. Izbralo je deputacijo, ki se je napotila h guvernerju v Kojskem, da razčisti pred njim to zadevo. Toda guvernerju se očitno ni hotelo poslušati in je deputacijo kratkoma odslovil, češ, da se bo za zadevo že pozanimal.

Biljana

Civilna policija je dne 13. t. m. snela jugoslovansko zastavo z zvonika v Biljani. To početje je opazila tov. Zuljan Vlasta, ki se je približala neopaženo do policistov, jim iztrgala zastavo iz rok in zbežala. Toda policisti so jo zasledovali in ujeli. Hoteli so ji vzeti zastavo iz rok, toda ona se je proti temu nasilstvu odločno uprla in ni je dala iz rok. Policisti so ostali osramočeni ter so odpeljali tovarišico z zastavo v roki v Dobrovo.

Med potjo je ljudstvo to opa-

zilo in se pričelo zbirati in kričati: »Smrt reakciji, hočemo našo zastavo!«

Da bi doseglo svoj cilj, se je ljudstvo napotilo v Dobrovo, da tam zahteva svoje pravice. Zahtevalo je, naj vrnejo zastavo in tovarišico izpustijo. Uspeli so v toliko, da so tovarišico izpustili a zastave niso vrnili.

Šlorenco

Dne 9. t. m. je prišla zavezniška policija v Šlorenco in aretirala tovariša Domenis Mirka, člana okrajnega odbora SIAU za Brda, in Antona Mariniča. Vaščani se sprašujejo, kako je mogoče aretirati osebe, ki so bile že za časa

stvar pustila na miru in Titova slika še danes visi v šoli. Tako so pionirji iz te vasi izvojevali zmago.

Dne 12. t. m. pa so se zbrali pionirji pred gradom v Dobrovi in tam pričeli prepevati partizanske in druge pesmi. Dva civilna policista, ki sta stala na vratih pred gradom, sta poslušala pionirke, ne da bi kaj rekla.

Kar naenkrat pride od nekdaj znana reakcionarka in kolaboracionistka, ki se je nedavno vrnila iz Italije in pričela kričati nad otroci, naj gredo domov, naj ne prepevajo partizanskih pesmi itd. Na njeno kričanje sta prite-

poročilih krajevnih tajnic se vidi, da so bovske žene zelo delavne in iznajdljive. V vasi Čezsoča so imele gospodinjki tečaj, kjer so se učile krojev, pletenja raznih predmetov iz koruznega ličja; največ pozornosti so polagale na kuhinjsko umetnost. Na konferenci je bilo sklenjeno, da bodo gospodinjke spomladi posvetile večjo pažnjo vrtovom. Posejale bodo razne zelenjave. Delegatka Rozi Klavora je predlagala, naj bi se izvedlo spomladi zatiranje škodljivcev, ki uničujejo naše pridelke, zlasti hroščev, žuželk, itd. Za to bodo organizirale tudi pionirje.

Žene so ugotovile, da je tov.

per svojega bližnjega; ne kradi svojemu bližnjemu časti in ne obrekuj ga po lažnjivem!« To morate vendar sami vedeti, ker ste tudi dolžni nas tako učiti. Vedite pa, da mi imamo čisto vest pred Bogom in javnostjo.

Vsi obrekovani.

Breginjski kot

Ze od meseca julija dalje, odkar je naša vojska zapustila levi breg Soče, izvajajo domači izdajalci, bivši kolaboracionisti z okupatorjem, teror in nasilje nad zavednim ljudstvom, ki je vsa leta podpiralo zavezniško borbo in sedaj upravičeno pričakuje skorajšnje priključitve k Jugoslaviji. Domači teroristi, ki bi že davno morali priti pred ljudska sodišča, nemoteno sramotijo in nadlegujejo ljudi, ki so gmotno podpirali partizane. Ponoči jim brišejo s sten napise, s katerimi izražajo lastniki hiš, v pričakovanju zavezniške komisije, željo in zahtevajo po priključitvi k Jugoslaviji in rušijo slavoloke, ki jih je ljudstvo v isti namen postavilo.

Poslužujejo se tudi orožja, da ne bi prišla do svobodnega izraza volja ljudstva. Tako so dne 27. p. m. z ročno bombo napadli mladinski dom in sedež prosvetnega društva »Stol« v Borjani. 10. februarja so teroristi divjali v vasi Logje. Dne 9. t. m. je dobil Robč anonimno grozilno pismo, ki se glasi: »Ako se bo vršil v vaši dvorani miting oziroma proslava F. Prešerna, odgovarjate sami za morebitne posledice«. Zavedno ljudstvo iz Logje, Roberdiš in drugih okoliških vasi je kljub vsem grožnjam proslavilo svoj kulturni praznik naslednjega dne ob polnoštevili udeležbi ljudstva.

Po končani proslavi, ko so se udeleženci že delno razšli, je skupina domačih teroristov napadla hišo, kjer se je vršila proslava. Bili so to: Rosič Albin hišna št. 33, Rosič Gabrijel št. 24, Rosič Karl št. 74, Rosič Ivan št. 33, Rosič Avgust št. 16, Terlikar Ivan št. 22, Terlikar Franc št. 22, Lavrenčič Stanko št. 23, Lavrenčič Stanko št. 11. S sekirami so razbili vrata in več oken, v hišo so oddali več strelcov. Sledovi tega vandalizma in krogel so še vidni. Isti so napadli tudi hišo zavednega vaščana Rosiča iz št. 34, kateremu so s kamenjem razbili več oken in pohištvo.

Ljudje se zgražajo nad tem početjem reakcije in z obžalovanjem primerjajo sedanje stanje s stanjem, ki je vladalo, ko je za javni red in mir skrbel Narodna zaščita. Še bolj se ljudje zgražajo nad rovarjenjem duhovnika Ličen-a Alojzija, ki je 2. t. m. prepovedal krščanskim materam, da po spovedi prestopijo k sv. obhajilu, dokler ne zbršejo s hišnih sten napisov, ki slavijo junaške bore partizane in izražajo željo ljudstva po priključitvi k Jugoslaviji in dokler ne zbršejo s sten rdeče zvezde.

Podbela

Pri nas imamo hujskača Kracina Avgusta in njegovega sina. Omenjeni izzivač se je veselil, ko so ducejeve tolpe zavezle abesinsko prestolico. Ljudi je lovil po vasi in jih silil na proslavo tedanje »velike zmage«. Veselil pa se je tudi, ko so se jugoslovanske čete na podlagi dogovora Tito-Aleksander umaknile čez Sočo.

Dobro se spominjamo, kako je kot trgovec izžemal ljudstvo in mu nalagal visoke obresti; marsikomu je šla radi njega na boben edina kravica iz hleva in celo premoženje. Njegov sin Aldo se je pred dnevi pokazal vreden svojega očeta. V družbi Hrastra Milana je brisal napise, ki jih je vaško ljudstvo napravilo na lastne hiše, da izrazi vsakemu srčno željo za priključitve k Jugoslaviji. Zavedni vaščani so skrunilce napisov pregnali.

Iz naših krajev

fašizma preganjane in zasledovane; saj vsi vedo, da so karabinerji stražili njihove hiše noč in dan.

Ze leta 1942 je začel tov. Domenis Mirko delovati za Osvobodilno fronto. Bil je aktiven sodelavec pri vseh naših organizacijah v vasi. Ko so ga sedaj aretirali, je dejal: »Nič za to, tudi če nas vse odpeljejo, ne bomo od-

Tako je kobariško ljudstvo pozdravilo našo vojsko

nehati v svojih zahtevah. Pravica bo že prišla na dan«.

Pa glej ironijo! V nedeljo, 10. t. m. je zavezniška policija spet prišla v vas. Dobila je nekega neznanca iz Neaplja, ki ni imel v redu dokumentov. Odpeljala ga je v Krmin, a zvedeli smo, da je že izpuščen na svobodo.

To je pravica! Slovence, poštenjake v zapor, neznanca iz daljnih dežel, ki nimajo tu prav ničesar iskati, pa puščajo, da delajo po naših krajih, kar hočejo.

Dne 12. t. l. ob 11 uri ponoči je zavezniška vojska obkolila vas Šlorenco. Prišla je z oklopnim vozilom ter dvema tovornima avtomobiloma vojaštva, ki je blokiralo celo vas. Nato so preiskali poslopje Peršolja Jožefa, Mavriča Jožefa in Simsič Ivana. Ta dogodek je silno razburil Brice, ker jih preveč spominja na fašistične čase. Kajti tudi fašistične tolpe, posebno pa SS oddelki, so z istimi metodami strahovali briško ljudstvo. Vzrok tega postopanja nam je do danes še neznan.

Domnevamo, da je zavezniška vojska iskala orožje, ker so navedeni tovariši svoječasno pripadali Narodni zaščiti.

Dobrovo

Pionirji iz Dobrovega so imeli že večkrat priliko pokazati, da so v svoji odločnosti do skrajnosti nepopustljivi. Tako n. pr. so imeli v svoji šoli stalno izobešeno sliko Tita, kar pa, seveda, je bilo v oči Civilno policijo, ki je to sliko snela na veliko negodovanje otrok. Toda to jih ni ustrašilo. Prinesli so novo sliko Tita in jo obesili v razredu. V drugič je prišla policija in sliko snela. Toda pionirji iz Dobrovega so trdovratni; prinesli so tretjo sliko in jo postavili na svoje mesto. Policija, ko je videla, da otroci uporno vztrajajo pri svoji volji, je

kla ona dva policista in tudi ona dva pričela otroke razganjati in kričati nad njimi »cigani«. Otroci so se sicer morali pred premočjo raziti, ali trdno so sklenili v svojih srcih, da se bodo še povrnili in da bodo še prepevali partizanske pesmi.

***

Dne 12. t. m. je Civilna policija

Rozi zelo iniciativna in sposobna, zato so jo izvolile v okrajno tajništvo AFŽ.

Na svoje sestanke bodo žene prinesle več življenja, saj mora našo ženo zanimati vsako vprašanje na političnem, znanstvenem, gospodarskem, higijenskem in gospodinjstvem polju.

Zgražale so se, ker ZVU ni dovolila kongresa antifašističnih žena Julijske krajine v Trstu in reklo so: »Bomo pa na Reki povedale vsemu svetu, kaj hočemo; naše žrtve in naporji niso bili in ne smejo biti zaman«.

Po zaključni delovni konferenci se je pričel kulturni program z nastopom samih žena. Tovarišice iz Žage so nastopile z deklamacijami, tako tudi žene iz Kal-Koritnice. Tovarišice iz Bovca so uprizorile živo sliko »V ječi«, one iz Čezsoče, pa šaloigro »Ob čašici kave«.

Odposlale so pozdravne resolucije Glavnemu odb. AFŽ Slovenije in maršalu Titu. Polne dobrega razpoloženja so žene nabrale med seboj še 1000 lir v prid vojnim sirotam.

Log pod Mangartom

NOO v Logu pod Mangartom je razpisal za 17. februarja tajne volitve v novi NOO. V nedeljo 10. t. m. je pa naš reakcionarni g. župnik, Hlad Ivan, pridigal v cerkvi: »Volili bodete možje, žene in mladina, volite bogaboječje može in ne brezvernežev. Kdor bo volil brezverneže, ima smrtni greh«. Nadalje je rekel: »Med vojno in potem so nekateri pobirali denarne prispevke in ne vem, kam je šel denar. Ne dajajte več denarja, dokler ne veste, kam ta denar gre, ker reveži ga itak ne dobijo«.

S temi besedami pred oltarjem je g. župnik izrekel najpodlejšo laž nasproti našim bivšim terencem in sedanji socialni oskrbi krajevnega NOO.

Naj ve on, kakor vsi njegovi pristaši, da si terenci niso prisvojili niti vinarja, pač pa so še dodali. Partizansko socialno skrbstvo je pa že med vojno podpiralo sirote, seveda, na katere smo se zanesli, da ne bi izdali.

Krajevno socialno skrbstvo je izplačalo raznih podpor od meseca maja do decembra 1945 najpotrebnejšim iz Loga in Strmca v znesku L. 38.582 in še 10.000 lir za Strmec posebej, kar so izplačali v Rablju. Razdelilo je tudi okoli 56 kg rib kakor tudi nekaj obleke in obuvala. Vse to lahko dokažemo s podpisi prejemnikov, ki ne lažejo kakor župnikove besede in obrekovanja izpred oltarja.

Vi, g. župnik, ste spremenili našo cerkev že v nekako shodnico za obrekovanja in hujskanja čez naše požrtvovalne partizane in tiste, ki hočejo priključitve k Jugoslaviji.

Uporabljajte že enkrat cerkev za božjo besedo in ne za politiko! Ker sam Kristus je dejal: »Ljubite se med seboj, ne hujskajte zo-

Bovec

Povsem zanimiva je bila okrajna konferenca AFŽ v Bovcu. Pri

Drobne novice

* Prosvetno društvo v št. Jakobu v Rožu je priredilo po šestletnem kulturnem molku prvo veliko prosvetno prireditev. Igrali so »Miklovo Zalo«. Igro so ponovili še štirikrat. Vsem predstavam je prisostvovalo 4.000 ljudi. Igralci bodo gostovali v vseh večjih središčih naše Koroške.

* Okrajni odbor OF za slovensko Koroško v Beljaku se je sestel pred dnevi v novih prostorih. Dvorana je bila vsa v zelenju. Na stenah so bili izreki Franceta Prešerna in gesla OF. Pod sliko maršala Tita je bil koroški Slovencem najdražji izrek: »Tujega nočemo, svojega ne damo!«

Na plenumu OOOOF so govorili major Primožič, dr. Franc Zwitter ter tov. Reichman, kmet, ki so ga svoječasn Nemci prisilno izselili.

* Pred poldrugim mesecem se je zglasil pri anglo-ameriški vojaški upravi v Trstu pooblaščenec ljubljanske opere s prošnjo, da bi dovolili ljubljanki operi in dali na razpolago v februarju za teden dni dvorano gledališča Verdi ali Rossetti za gostovanje s predstavami oper »Knez Igor«, »Prodana nevesta« in »Rusalka«. Odgovorni oficir je obljubil, da se bo potrudil in omogočil to gostovanje, a pred dnevi je prejel pooblaščenec od zavezniškega oficirja sporočilo, da lahko nudi le gledališče »Fenice«, ki pa ne ro. V tem vidimo pristransko more priti v poštev za našo opepostopanje zavezniške uprave, ki stalno dovoljuje gostovanje potujočih skupin iz Milana, Rima in drugod, medtem ko Slovencem ponuja popolnoma neprimerne prostore.

* Češkoslovaška republika zahteva od Nemčije 347 milijard Kč vojne škode, to je skoro 11,5 milijard dolarjev od 400 milijard dolarjev, kolikor zahtevajo od Nemčije vse ostale države.

* Moskovski radio poroča, da je blizu Gradca v Avstriji umrl vojni zločinec Anton Rinthelen, organizator velikega fašističnega državnega udara v Avstriji leta 1934.

* V Češkoslovaški pripravljajo razpravo proti narodnemu izdajalcu, bivšemu »predsedniku« Jozefu Tisu in njegovim pomagačem. Obtoženi so izdajalske delavnosti že pred letom 1938, ko so sodelovali z nemškimi heinleinovci in se pripravljali, da uničijo Češkoslovaško republiko. Glavni zločinci so: napoved vojne Sovjetski zvezi, preganjanje židov in drugo.

* Angleška vojaška uprava v Celovcu je prepovedala tiskanje koledarja Prosvetne zveze za Slovensko Koroško.

* Kakor poroča Reuter, je moskovski radio sporočil, da so v Langsdorfu blizu Oppelna v Šleziji odkrili jame, globoke 30 čev-

ljev, v katerih so odkrili 190.000 trupel ruskih, poljskih, francoskih in britanskih ujetnikov.

* 8.000 Armencev iz Bejruta se je prijavilo za vrnitev v Sovjetsko zvezo.

* Španska republikanska vlada v begunstvu, kateri načeljuje José Giral, je imela te dni posvetovanja z različnimi ljudskimi predstavniki republikanske Španije. Giral se je izrazil: »Upam, da bom v Madridu čez par mesecev«.

* Ladja »Aigonquin«, prva izmed petih ladij, katere je dala na razpolago ameriška vlada, je vkrcala te dni 412 italijanskih žen, ki so se poročile z Amerikanci. Z njimi potuje tudi 62 otrok.

* 500.000 Dancev je podpisalo prošnjo za vrnitev Šlezvig Holštajna Dansk.

* Portugalski novinarji so se obrnili do predsednika vlade s prošnjo, da bi se ukinila cenzura.

* V bližini Palerma na Siciliji je prišlo do hudih spopadov med separatisti in državno policijo. Pokali so celo s topovi.

* Iz Montevideja poročajo, da je podmornica U 534 izkrcala znanega nacističnega kriminalca Martina Bormana na argentinski obali. Ali ga bodo predali Peron in njegova klika? Težko bo; »gluha vkup štrihla!«

* Velika ameriška tovarna je darovala soprogji jugoslovanskega poslanika v Washingtonu S. Simičevi 5000 fital peniciline, ki naj bi se uporabila v porušeni in požganih krajih Jugoslavije, kjer je zdravniška pomoč najnujnejša.

* Hrvatska ljudska vlada je ustanovila tečaje za pobijanje nepismenosti.

* Delavci v rudniku Zenica so udarniško napravili 39.708 ur dela brezplačno.

* V Komarnu je bil podpisan češkoslovaško-madžarski sporazum o obmejnem prometu.

* Poljska brzojavna agencija poroča, da se je vršilo v Malborgu manifestacijsko zborovanje pod geslom: »Zahtevamo izselitev Nemcev iz Poljske!« Podobna zborovanja so se vršila tudi v drugih krajih.

* Albanska brzojavna agencija poroča, da so pričeli zasliševati obtoženega očeta Giovanniya Fausti-ja. Fausti je eden izmed glavnih organizatorjev in voditeljev organizacije »Baskimi Siptari«. S pridržanimi v cerkvi in s predavanji v semenišču je poskušal sejati razdor med albanskim ljudstvom. Vzdrževal je zveze s fašističnimi elementi v Tirani ter je med albanskim narodom skušal sabotirati volitve, ki so se vršile 2. decembra p. l. Oče Fausti je izjavil, da je katoliška duhovščina prejela prej podpore od Avstro-Ogrske, po njenem zloinu od italijanske vlade in končno od italijanskega fašizma.

* V Grčiji se je vršil prvi proces proti nemškimi in italijanskim fašistom, ki so krivi grozodejstev nad grškim narodom.

Delavstvo v Trnovskem gozdu

V Trnovskem gozdu, kjer se pred letom odmevali le strelj pušk, doni danes pesem sekire in žage naših delavcev. Živahno ropotajo vozovi s pripravo konj, mul in volov, a ob cestah in na skladiščih se kopicijo drva in tehnični les, da bodo imele dovolj surovin naše žage in delavnice, požgane vasi pa najpotrebnejši material za obnovu.

Prvi čas po vojni je bilo malo gozdnih delavcev. Toda prebivalstvo se je kmalu zavedlo svoje edino uspešne in zdrave poti ter je odločno prišlo za delo kljub pomanjkanju orodja, vozil in priprege. Saj delo daje zaslužek delavcem in krepi zdravje, a naši dragi, svobodni domovini pripravlja lepšo bodočnost.

Tudi tisti, ki so se po dolgih letih vrnili iz Francije, kamor jih je zanesla vojna vihra, niso zgubljali mnogo časa za počitek, ampak so se pridružili svojim delovnim tovarišem.

Požgane in orpane so vasi okrog Trnovskega gozda. Mnogo so ljudje trpeli in žrtvovali v vojni za svoje pošteno narodno in socialno prepričanje, a življenjske odpornosti niso zgubili. Kmalu so si s svojo požrtvovalnostjo in s pomočjo svoje narodne oblasti uredili zasilna stanovanja, a sedaj že pripravljajo obnovo po-

IZZIVAČI

Pred par dnevi so neznanci, ki so danes že dobro znani, belogardisti, ki hočejo ustrahovati naše ljudi, napadli tov. Boža Možina in ga vprašali, če je komunist ter mu grozili. Menda so iskali nekoga drugega. Enega izmed njih so imenovali »gospoda doktorja«. Nekateri so jih videli popivati v nekem javnem lokalu, obnašali so se oblastno, kakor v času Rupnikove in okupatorske oblasti, govorili tu in tam po nemško ter se zdi, da imajo neke stike s policijo in drugimi zaščitniki. Kako dolgo še?

Ali veste?

... da je neki Cenčič iz Volč h. št. 23 imel napis čez celo pročelje hiše: Grazie al Duce! in to prav do kapitulacije Italije. Danes, ko gre za naš življenjski obstoj, za našo svobodo, pa ni dovolil slovenskega napisa!

... da se je vršil v nedeljo v Trstu kongres učiteljev in profesorjev iz Julijske krajine in da so italijanski profesorji glasno kašljali in zehali, ko je tolmač prevajal v slovenščino?

... da so 8. februarja t. l. »julijanski študentje« v Benetkah hrupno demonstrirali in kričali: »Smrt Titu! Hočemo vojsko proti Jugoslaviji!« Samo energične-

žganih hiš. Treba si je bilo pripraviti na novo nujno orodje in pohištvo, vozila in priprego.

Od redkih, ki so prvi čas poglali konjice in voliče z lesnim tovorom po gozdnih cestah, od Lebana s Trnovega in Pavlina iz Podgozda, danes že srečuješ številne voznike. Štrosar in Bončina nista več osamljena ob podiraju debelih jelovih in bukovišev dreves. Če okrog 200 tovarišev delavcev iz vseh okolišnih vasi tekmuje s svojim delom in množji gozdne proizvode.

Pri pripravljanju drv sta se udarniško izkazala tov. Peršič Ladislav iz Trnovega s svojo delavsko skupino in Volk Alojz iz Voglarjev, ki sta presegla določeno dnevno količino dela.

Tudi v Predmeji so se razgibali. Še žene in mladina prispevajo pri izvozu drv na cesto z ročnimi sankami.

Tako se medsebojno zlagajo prizadevanja Državne gozdne uprave in delavstva k skupnemu cilju, ki ga narekujejo naše potrebe.

Ne smemo pozabiti, da po delu zadoni tudi pesem, ki jo je podjetna učiteljica v Trnovem zllila z domačimi pevci v zelo uspešno Prešernovo proslavo.

Z.

mu nastopu naših tovarišev se je treba zahvaliti, da ni prišlo do krvavih spopadov med razjarjenim delavstvom in temi neodgovornimi elementi, ki predstavljajo beneške študente.

Novi ukrepi glede uporabe električnega toka

Na zadnji novinarski konferenci, dne 14. t. m., je guverner za Goriško, major Long, sporočil, da je nujno potrebno, da prebivalstvo kar najbolj varčuje pri uporabi električne energije. Ker se je pokazalo, da dosednji ukrepi niso zadostili, je bila ZVU primorana izdati nove, strožje odredbe. Od nedelje 17. t. m. dalje, vsak dan do nadaljnjega preklica, je ukinjen tok od 8 do 11 ure dopoldne. Poleg tega ostane še vedno v veljavi odredba za vse ponedeljke, t. j. ukinitve energije od 5. do 9. ure zvečer.

Glede porazdelitve melitozija

Z ozirom na naše pred kratkem v časopisih objavljeno obvestilo o porazdelitvi melitozija (sladkorja za čebele) sporočamo, da autonomni urad za obnovu,

kateremu je kmetijsko in gozdarsko ministrstvo naročilo, naj preskrbi, da dobe posamezni čebelarji dotične tiskovine, tega ni še storil in da jih tudi ni poslal Kmetijskemu nadzorništvo, ki jih je izrecno zahtevalo.

Da se izogne nepotrebni izgubi časa, vabi Kmetijsko nadzorništvo vse čebelarje, da potpijo in da počakajo na morebitna navodila, ki bodo objavljena potom tiska.

OBVESTILO

Mestno županstvo v Gorici naznanja, da so našli srebrno škatlo za cigarete, z vrezanim monogramom.

Našli so tudi torbico iz lakirane platna, rujave barve, v kateri je tudi neka svota denarja.

Oboje sedaj hrani blagajna občinskega ekonomata.

Kdor more dokazati, da je lastnik, naj pride ponje.

POIZVEDBA

V Vrtojbi je pokopana borka bataljona »Nanos«. Padla je 19. 9. 1943.

Menda je iz Trsta ali Ajdovščine.

Tovarišica je bila visoke postave ter kostanjevih in kodrastih las; nosila je italijansko uniformo in nizke civilne čevlje; po narodnosti je Slovenka.

Kdor bi vedel kaj več o njej, prosimo, naj sporoči Zvezi primorskih partizanov v Vrtojbi.

Sadjerejci!

Razna cepljena sadna drevesca jabolk, hrušk, češpelj in breskev dobite v drevesnici Antona Štekar-ja, Števerjan (Brda).

Rdo da kmetijo v najem?

Mlada družina išče primerno kmečko posestvo, v bližini Gorice. Ponudbe poslati na naše uredništvo.

ZA TISKOVI SKLAD SOŠKEGA TEDNIKA

so darovali:

Tov. Smet Jožica,	
Gorica	L. 100.—
Družina Pavlin iz	» 100.—
Gorice	» 100.—
Pionirji iz Medane	» 100.—
Pignatari Janko, Kobariid	» 300.—

Skupaj L. 600.—

Skupno do sedaj L. 54.437.80

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BOVDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, »Ljudski dom« pritičje — Izdaja lista je odobrena od A. I. S.

Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici — Najemnik: »Primorski dnevnik«

A. C.

Kako je mati rešila sina - pacifizana

To se je dogodilo v Renčah pred dobrim letom. Bilo je že proti jutru, ko zaslišim trkanje na vrata in dva tovariša mi prineseta težko ranjenega sina. V boju z okupatorjem je dobil strel v hrbet, krogla mu je obtičala v vratu. Z vso previdnostjo smo ga položili na edino posteljo v izbi, sama z ženo in dvanajstletnim sinom sva si pa pripravila zasilno ležišče v kuhinji. Hiša nam je bila deloma požgana in ni bilo kaj izbirati. Luči nismo ugasnili, ker je ranjeni sin stokal od bolečin in je bil vedno potreben pomoči. Kar zaslišimo strel; zamolklo je odjeknilo v prebujajo-

če se jutro. Skočimo po koncu in prestrašeni si zašepetamo: »Končani smo«. Napad se je začel v naši neposredni bližini, mogoče nismo bili oddaljeni 150 metrov. Kam z ranjenim sinom? Neodločno sem taval od prostora do prostora. Kar šine ženi odrešilna misel v glavo: »Če sina le premaknemo, je za nas izgubljen. Enega smo že izgubili. Veš kaj, če bo šlo, bo šlo. Jaz se vlečem v posteljo, hlinila bom bolnika, polnega revmatizma in drugih nadlog. Ti mi boš pa stregel«. Zmajal sem z glavo, a končno sem le pritrtil in se udal v usodo. Lahko si predstavljate, v kakšnem notranjem nemiru smo pričakovali dogodkov. Okrog 10. zjutraj zaslišimo trde korake in takoj nato že stopita dva v nemško uniformo oblečena vojaka in zakričita: »Haende hoch!« (Roke gori). Eden me preiskuje, tiplje tu in

tam, drugi odpira predale in pregleduje vse kote po kuhinji. Ko se prepričata o revščini deloma požgane hiše, stopita še v hlev a kmalu nato se vrmeta. »Zu wenig zu nehmen« (premalo za vzeti), rečeta ter vprašata, kaj jim lahko dam. Ves zaskrbljen in skrušen jima omenim težko bolno ženo, ki potrebuje boljše hrano. Dal sem jima edino jajce, ki je še bilo pri hiši. Govorila sta slabo nemško. Obrneta se ter oddideta v zgornje prostore. Namignem mojemu najmlajšemu sinu, naj gre za njima. SS-ovca ga izprašujeta v slovenščini, kdo da je zažgal hišo. Odgovori jim, da ne ve, ker je bil v Gorici. V resnici so to napravili SS-ovci ter še s kopitom je dobil po hrbtu. Jaz sem čakal v kuhinji. Sedel sem na stolici ter pričakoval, da bo preiskave konec. A kar naenkrat se vrmeta, odločno stopita mimo mene

v izbo, kjer je ležala žena z ranjenim sinom. V glavi se mi je vse vrtelo. Brez moči sem buljil pred se, v sebi sem čutil neko nerazumljivo praznino, a vendar sem upal. A to so biti samo trenutki, kajti že sva z najmlajšim sinom stopila v izbo. Kaj sedaj? Ker so bile oknice zaprte, sem prižgal šibko električno luč, ki je zelo slabo razsvetljevala prostor. »Kako to, da nimate boljše razsvetljave?« Odgovorim jim, da jaz nisem temu kriv, ker nam iz Gorice nudijo tako slab tok. Ta Rupnikova dobrovoljca pa nista še bila gotova. Ozirala sta se po »bolni« ženi, ki je stokala ter neusmiljeno tožila o hudih bolečinah. Sedaj se je pridružil še dvanajstletni sin ter začel jokati in milo gledati v mater. Solze so mu polzele po licu, vil je roke in klical svojo mater. Prav gotovo se je mogel smiliti tudi krvoloč-

nim slovenskim izdajalcem, kajti okrenila sta se, zamahnila z roko ter odšla. Počakali smo še nekoliko. Ko smo se prepričali, da sta zapustila vas, smo se šele oddahnili. Brez besed smo si zrlji v oči, se objeli ter le polagoma smo se zavedli, v kakšni nevarnosti smo bili. Hvaležno so obstale moje oči na ženi, katera je s svojo iznajdljivostjo rešila ranjenega sina in nas vse.

Ni minilo štirinajst dni in že se je sin prosto kretal po dvorišču ter kmalu za tem stopil ponovno v partizanske vrste. Sedaj po enem letu me še vedno mraz spreleti, ko se spomnim na ta dogodke. Po vsem tem, kar smo prestali, šele znamo ceniti naše življenje ter čutimo, kako krasha je svoboda, za katero smo darovali svojo dragoceno kri in za katero smo toliko pretrpeli.